

Studenterservicer

Universiteternes tilbud til en bredere
studentergruppe



DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Studenterservicer

Universiteternes tilbud til en bredere studentergruppe

2015

Studentservicer

© 2015 Danmarks Evalueringsinstitut

Trykt hos Rosendahls

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:

Alle boghandlere

40,- kr. inkl. moms

ISBN 978-87-7958-864-6

Foto: Scanpix

Indhold

| | |
|---|----|
| Forord | 5 |
| 1 Resume | 7 |
| 2 Indledning | 13 |
| 2.1 Baggrund | 13 |
| 2.2 Undersøgelsens formål | 15 |
| 2.3 Definition og afgrænsning | 15 |
| 2.4 Undersøgelsesdesign | 18 |
| 2.5 Organisering og bemanding | 20 |
| 2.6 Rapportens opbygning | 20 |
| 3 De studerendes udfordringer anno 2015 – set fra et vejleder- og underviserperspektiv | 23 |
| 3.1 Tema 1: Fra elev til studerende | 24 |
| 3.2 Tema 2: Faglige udfordringer | 26 |
| 3.3 Tema 3: Valg, navigation og studiefremdrift | 28 |
| 3.4 Tema 4: Personlige og psykiske udfordringer | 31 |
| 3.5 Tema 5: Pres på fysiske rammer | 32 |
| 4 Universiteternes udbud af studenterservicer | 33 |
| 4.1 Tema 1: Stort fokus på overgangen | 34 |
| 4.2 Tema 2: Forskellige servicer med fokus på faglige udfordringer | 39 |
| 4.3 Tema 3: Valg, navigation og studiefremdrift fylder meget | 43 |
| 4.4 Tema 4: Få tilbud til studerende med personlige og psykiske udfordringer | 48 |
| 4.5 Tema 5: Flere bygger ud og om | 49 |

| | | |
|------------------|--|-----------|
| 5 | De fremtidige studenterservicer – inspiration fra Canada | 51 |
| 5.1 | Tema 1: Behov for mere opsøgende indsatser? | 52 |
| 5.2 | Tema 2: Generiske kurser eller del af undervisningen? | 56 |
| 5.3 | Tema 3: Behov for øget professionalisering? | 58 |
| 5.4 | Tema 4: Behov for øget fokus på de studerendes psykiske velbefindende? | 62 |
| 5.5 | Tema 5: Udvikling af fysiske rammer og studenterservicer hånd i hånd | 63 |
| | | |
| Appendiks | | |
| Appendiks A: | Metode | 65 |
| Appendiks B: | Litteraturliste | 73 |

Forord

I denne rapport belyser Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) de danske universiteters erfaringer med at håndtere de udfordringer, som nutidens studerende møder, når de skal påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse. Rapporten skal først og fremmest være til inspiration for alle medarbejdere og ledere, der arbejder for at fastholde og skabe optimale læringsmuligheder for et stadig bredere udsnit af en ungdomsårgang.

Rapporten har fokus på de tilbud og services, som universiteterne har etableret for at understøtte et godt og udbytterigt studieforløb for de studerende. Der er ikke tidligere lavet undersøgelser med særskilt fokus på netop sådanne studenterservices. Jeg håber derfor, at rapportens beskrivelser og analyser af forskellige studenterservices bidrager til indsigt og videndeling på tværs af universiteterne. Jeg håber ligeledes, at rapporten kan give anledning til debat og refleksion om, hvilken rolle studenterservices skal spille i den fortsatte kvalitetsudvikling af universitetsuddannelserne – og de øvrige videregående uddannelser.

Andre lande, fx Canada, har en længere tradition for at udbyde studenterservices end Danmark. Jeg er derfor glad for, at EVA med rapporten kan formidle erfaringer fra tre canadiske universiteter med et stort udbud af services. Jeg håber, at de canadiske erfaringer kan inspirere og give et interessant perspektiv på de danske erfaringer med at udvikle og udbyde studenterservices.

Undersøgelsen er en del af EVA's handlingsplan og er gennemført fra august 2014 til og med september 2015. Jeg vil gerne sige tak til de universiteter, der har medvirket i undersøgelsen.

Mikkel Haarder
Direktør

1 Resume

Denne rapport belyser de studenterservicer, som universiteterne har udviklet for at støtte en stor og sammensat gruppe af studerende efter de senere års stigende optag. Studenterservicer er en betegnelse for alle de servicier og tilbud, som universitetet tilbyder de studerende uden for den faste undervisning. Studenterservicer sigter mod at understøtte de studerende i det akademiske læringsforløb på universitetet og styrke deres personlige, sociale, kulturelle og kognitive udvikling. Studenterservicer skal på den måde hjælpe de studerende med at overkomme de udfordringer, de møder i løbet af uddannelsen, og bidrage til, at de får et godt studieforløb.

Rapporten beskriver de udfordringer, universitetsstuderende møder, og den kortlægger universiteternes tilbud og servicier til de studerende i den sammenhæng. Rapporten analyserer også universiteternes strategier med hensyn til studenterservicer.

Rapportens relevans og målgruppe

Den kraftige stigning i antallet af studerende, der bliver optaget på universiteterne, betyder, at universiteterne skal håndtere en stor og sammensat gruppe studerende med forskelligartede forudsætninger og udfordringer. Universiteterne optog således 28.708 nye studerende på bacheloruddannelserne i 2015 mod 21.445 nye studerende i 2007, svarende til en stigning på mere end en tredjedel. Diversiteten i studentgruppen er ikke nødvendigvis større end tidligere, men universiteterne har fx samlet set optaget flere studerende med lave karakterer. 54 % af studielederne på universiteternes bacheloruddannelser angav i en undersøgelse i 2014, at de oplevede en større afstand mellem den dygtigste og den svageste studerende end tidligere.

Det øgede optag risikerer at føre til forsinkelser, frafald og dårlige erfaringer med at studere. Målet med rapporten er at skabe gensidig inspiration samt debat om, hvordan universiteterne kan anvende studenterservicer til at støtte og hjælpe de studerende med deres udfordringer, så flest muligt får et positivt studieforløb og får udnyttet deres læringspotentiale fuldt ud. Rapporten har således en eksplorativ snarere end en vurderende tilgang til feltet.

Der er ikke tradition for at se på studenterservicer som et selvstændigt felt i Danmark, og der er ikke tidligere gennemført en selvstændig kortlægning og analyse af området. De seneste års politiske ønsker om, at universiteterne optager flere unge, forhindrer, at de falder fra, og sikrer, at de gennemfører hurtigt, gør det relevant at skabe overblik over universiteternes tilbud om studenterservicer som redskab i denne sammenhæng.

Rapporten henvender sig primært til universiteterne og deres studerende. Universiteterne kan bruge rapporten til at overveje, om de i tilstrækkelig grad adresserer de udfordringer, de studerende har på universitets-, fakultets- eller uddannelsesniveau. De kan også bruge rapporten til at lade sig inspirere af praksis på andre danske universiteter. Rapporten præsenterer også erfaringer fra tre universiteter i Canada, hvor man har en lang og udbredt tradition for at tilbyde støtte og hjælp til studerende, der oplever udfordringer i løbet af deres studietid. Samtidig kan universiteterne på et mere overordnet niveau bruge rapporten til at overveje og diskutere, hvilken rolle studenterservicer skal spille i forhold til andre former for kvalitetsudvikling i bestræbelserne på at udvikle gode uddannelser for en stor og sammensat studentegruppe. Andre videregående uddannelsesinstitutioner kan også lade sig inspirere af universiteternes erfaringer.

Studerende med forskellige typer udfordringer

På baggrund af input fra undervisere og studievejledere peger undersøgelsen på en række udfordringer, som studerende kan opleve i løbet af deres universitetsstudie. Udfordringerne kan grupperes i fem temaer:

- 1 Fra elev til studerende: En gruppe studerende har udfordringer, der knytter sig til overgangen fra gymnasiet til studie- og undervisningsformen på universitetet. Udfordringerne handler både om at strukturere sin tid, om at opøve gode læsestrategier og om at få en identitet som studerende. Særligt for studerende fra ikke-uddannelsesvante hjem kan det også være en udfordring at forstå den akademiske tankegang og universitetets regler – eller populært sagt svært at knække den akademiske kode.
- 2 Faglige udfordringer: Studerende kan have udfordringer, der knytter sig til deres faglige kompetencer ved påbegyndelsen af universitetsstudiet. De studerende kan fx være udfordrede med hensyn til deres kompetencer inden for skriftlig fremstilling, hvor det kan være vanskeligt at skrive akademisk og opfylde kravene til en skriftlig opgave. Matematiske færdigheder og evnen til at tænke abstrakt matematisk kan være en udfordring for nogle studerende på uddannelser, hvor matematiske kompetencer spiller en vigtig rolle i grundfagligheden.
- 3 Valg, navigation og studiefremdrift: Det kan være en stor udfordring for de studerende at træffe de rigtige valg og navigere sikkert igennem de mange krav og muligheder, et universitetsstudie åbner op for. De studerende kan være bekymrede for, hvilken betydning deres valg får for deres efterfølgende karrieremuligheder, og de kan blive pressede af kravene om at komme hurtigt igennem uddannelsen. Det kan føre til usikkerhed og stress hos de studerende i en sådan grad, at det skygger for det faglige fokus.

- 4 Personlige og psykiske udfordringer: Studerende kan have forskellige former for personlige udfordringer, der gør det vanskeligt at fokusere på studierne. Der kan fx være tale om en alvorlig livsbegivenhed, hvor den studerende mister en forælder eller sin kæreste. Der kan også være tale om studerende med psykiske lidelser som angst, depression og skizofreni.
- 5 Pres på de fysiske rammer: De studerende kan også være udfordrede som konsekvens af det øgede optag med store hold og mange medstuderende. Det kan være vanskeligt at finde studiepladser og grupperum, og den enkelte studerende kan have vanskeligt ved at føle sig fagligt og socialt integreret på uddannelsen.

Universiteterne fokuserer på tilbud af faglig karakter

Undersøgelsen viser, at universiteterne i de senere år har etableret en lang række nye studenterservicer og samtidig udvidet eksisterende studenterservicer. Væksten i udbuddet af studenterservicer har fundet sted sideløbende med stigningen i optaget, og universiteterne kobler udvidelsen af udbuddet af studenterservicer sammen med det øgede optag. På den måde ser universiteterne etableringen af studenterservicer som et vigtigt element i at adressere de udfordringer, som følger af en stor og sammensat studentegruppe.

Analysen af universiteternes tilbud peger på, at de har mere fokus på nogle typer udfordringer end på andre. Alle universiteterne har arbejdet med at lave tilbud, fx kurser i studieplanlægning og -teknik, der understøtter overgangen fra elev til studerende. På samme måde har universiteterne over en bred kam etableret tilbud, der understøtter de studerendes opøvelse af især generiske faglige kompetencer, fx kurser i akademisk skrivning, og deres valg og navigation gennem studierne, fx både ordinære og særlige tilbud om studie- og erhvervsvejledning. Derimod har universiteterne kun i mindre grad udviklet særlige tilbud, der adresserer de studerendes udfordringer med hensyn til svære livsbegivenheder, psykiske lidelser og stress, til trods for at universiteterne har erfaring for, at netop denne type udfordringer vokser i omfang.

Stor forskel på universiteternes tilbud

Undersøgelsen viser også, at de studerende møder et meget forskelligartet udbud af studenterservicer fra universitet til universitet. Også internt på de flerfakultære universiteter er der store forskelle fra fakultet til fakultet. Undersøgelsen giver ikke mulighed for at vurdere, om de enkelte universiteters udbud af studenterservicer i tilstrækkelig grad adresserer deres studerendes udfordringer. Ingen af universiteterne har aktuelle planer om at reducere omfanget af studenterservicer fremover, mens nogle universiteter har konkrete planer om at udvide deres tilbud til de studerende.

Inspiration fra Canada

Rapporten fremhæver en række erfaringer fra tre canadiske universiteter som mulig inspiration for de danske universiteter. På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje følgende syv spørgsmål:

- Er der potentiale i at identificere og opsøge studerende, der kan forventes at være særligt frafaldstruede i overgangen til universitetet? De canadiske universiteter har ligesom de danske universiteter en udfordring med at nå ud til de studerende, som har allermost behov for hjælp og støtte. De danske universiteter er som hovedregel tilbageholdende med at lave opsøgende indsatser, bl.a. af frygt for at komme til at stigmatisere bestemte grupper. De canadiske universiteter er i højere grad opsøgende, og de beder fx de studerende om at lave en såkaldt selvregistrering ved uddannelsens start, så universiteterne har mulighed for at kontakte dem med målrettede tilbud senere i studieforløbet.
- Når tilbuddene ud til de studerende, der for alvor har brug for støtte, og kan der være en fordel ved i højere grad at målrette tilbuddene mod bestemte målgrupper? De danske universiteter er generelt tilbageholdende med at udvikle tilbud til specifikke målgrupper, selvom de har behov, der kunne imødekommes gennem et målrettet tilbud. Her har de canadiske universiteter en anden tradition, hvor det netop fremhæves, at forskellige studerende har forskellige behov – og at nogle grupper kan være særligt udfordrede. De canadiske universiteter har fx et mere eksplicit tilbud til studerende fra ikke-uddannelsesvante hjem end de fleste danske universiteter.
- Er det relevant at udvikle modeller for tidlig identifikation af og indsats over for frafaldstruede studerende? I Danmark tager de fleste universiteter først kontakt til de studerende, hvis de er kommet langt bagud på studiet. De canadiske universiteter forsøger at identificere studerende med udfordringer så tidligt som muligt, så de har mulighed for at iværksætte en proaktiv indsats, før de studerende kommer bagud. Universiteterne kan således have *early alert systems*, hvor undervisere og andre ansatte kan give besked om specifikke studerende, som efterfølgende kontaktes og tilbydes hjælp og støtte.
- Er der mulighed for i højere grad at tænke oparbejdelse af generiske faglige kompetencer ind i den ordinære undervisning og samtidig fastholde et højt kvalitetsniveau? På de canadiske universiteter er det ofte specialiserede enheder eller centre, der udbyder studenterservicer, fx et *writing centre* eller et *academic success centre*. Tilbuddene forsøges i videst muligt omfang integreret i den ordinære undervisning. I Danmark udbydes mange studenterservicer i regi af eller i tilknytning til den generelle studie- og erhvervsvejledning, og der er kun et mindre antal eksempler på specialiserede enheder og centre. I flere tilfælde forsøger de danske universiteter dog også at indbygge tilbuddene i den ordinære undervisning eller i studiestartsforløbet.
- Hvilke fordele og ulemper er forbundet med en yderligere professionalisering af arbejdet med studenterservicer? Undersøgelsen viser, at der er sket en vis professionalisering af området, men at de danske universiteter har forskellige erfaringer og holdninger, fx til brugen af studentervejledere. I Canada er indsatsen med hensyn til de studerendes trivsel omvendt kende-

tegnet ved en høj grad af professionalisering med en tilhørende teoriudvikling med hensyn til de studerendes behov og udvikling.

- Skal universitetet tage et større ansvar for studerende med personlige og psykiske udfordringer, eller ligger det uden for universitetets ansvarsområde? Som tidligere nævnt har de danske universiteter kun få tilfælde tilbud, der adresserer de studerendes personlige og psykiske udfordringer. De kan i stedet henvise til tilbud i Studenterrådgivningen eller det offentlige system. I Canada har universiteterne omvendt et massivt fokus på psykisk sundhed og har fx tilbud om konsultation med psykolog, psykiater eller rådgiver.
- Kan de fysiske rammer i endnu højere grad indrettes, så de understøtter et godt læringsmiljø med nem adgang til studenterservicer? Undersøgelsen viser, at de danske universiteter har stort fokus på at forbedre det fysiske studiemiljø og fx etablere studiepladser. Der er også enkelte eksempler på, at universiteterne etablerer nye miljøer, der skal afhjælpe presset på de fysiske rammer og skabe et godt studiemiljø uden for undervisningslokalerne. I Canada går nogle universiteter radikalt til værks og etablerer store *student learning centres*, hvor de studerende både har mulighed for individuel fordybelse, gruppearbejde og socialt samvær og har adgang til forskellige studenterservicer.

Om datagrundlaget

Rapporten er baseret på tre delundersøgelser omfattende alle universiteterne med undtagelse af ITU:

- 1 Den første delundersøgelse baserer sig på interview med 18 studievejledere og 16 undervisere med tilknytning til uddannelser med lav adgangskvotient og markant stigende optag. Der blev udvalgt to-tre uddannelser på hvert af de syv universiteter, og formålet med undersøgelsen var at afdække typiske udfordringer i den nuværende studenterpopulation.
- 2 Den anden delundersøgelse baserer sig på skriftlige redegørelser fra universiteterne, hvor de beskriver deres strategier og tilbud samt deres organisering af tilbuddene med det formål at kortlægge tilbud på universitets- eller fakultetsniveau. I tillæg hertil er der gennemført interview med syv ledelsespersoner fra universiteterne om det nuværende udbud af studenterservicer og deres forventninger til fremtiden.
- 3 Den tredje delundersøgelse baserer sig på institutionsbesøg på tre udvalgte canadiske universiteter, som alle har mange års erfaring med et bredt udbud af studenterservicer. Formålet med delundersøgelsen er at afdække erfaringer til inspiration for danske universiteter.

2 Indledning

Universiteterne har i dag en lang række tilbud og services til de studerende uden for den almindelige undervisning. Disse studentservices sigter mod at støtte de studerende med hensyn til at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse og samtidig understøtte de studerendes udvikling. Gennem studentservices søger universiteterne at opbygge kompetencer og forebygge og afhjælpe udfordringer hos de studerende, så de har mulighed for at fokusere på det faglige og få et godt akademisk læringsforløb. Denne rapport kortlægger og analyserer udbuddet af studentservices på de danske universiteter med inddragelse af erfaringer fra tre canadiske universiteter.

2.1 Baggrund

Der er ingen entydig forklaring på, hvorfor universiteterne har udbygget deres tilbud med hensyn til studentservices de seneste år. Den nuværende generation af unge studerende kan have andre behov og forventninger end tidligere, og universiteternes systemer og krav til de studerende har også ændret sig, hvilket i sig selv kan generere et behov for service. Den store vækst i antallet af studerende skal dog formentlig også ses som en væsentlig forklaringsfaktor bag det udvidede tilbud om studentservices.

De danske universiteter står således over for en betydelig udfordring med at håndtere et større optag af studerende. De politiske målsætninger om, at 60 % af en årgang skal tage en videregående uddannelse og 25 % en lang videregående uddannelse, betyder, at en større andel af en ungdomsårgang end for blot fem-ti år siden søger ind på universiteternes bacheloruddannelser. Tal fra Danmarks Statistik viser, at optaget til universiteterne med enkelte undtagelser er steget fra år til år siden begyndelsen af 1990'erne. Fra et niveau på ca. 7.500 nye studerende om året steg optaget støt gennem 1990'erne og 2000'erne, så tallet i 2007 var 21.445 nye studerende. Fra 2008 har stigningen været endnu kraftigere med en vækst i optaget på 36 % frem til 2013. Herefter er optaget stagneret, så der i 2015 blev optaget 28.708 studerende på universiteternes bacheloruddannelser.

Det bliver jævnligt diskuteret, om de mange studerende har de nødvendige forudsætninger for at gennemføre en universitetsuddannelse, og om studentergruppen samlet set har andre behov og en anden sammensætning end tidligere. Fx angiver 54 % af studielederne på universitetsbacheloruddannelserne i en undersøgelse gennemført i 2014 i forbindelse med Kvalitetsudvalgets arbejde, at der i dag er større afstand mellem den dygtigste og den svageste studerende i forhold til for ti år siden.

Der er i de seneste år også gennemført andre analyser af, hvilken betydning det stigende optag har haft for studentergruppens sammensætning. Fx udarbejdede Styrelsen for Videregående Uddannelser en analyse af udviklingen i de studerendes sammensætning for Kvalitetsudvalget (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2014). Analysen viser, at der overordnet set er en stor diversitet blandt de studerende med hensyn til eksamenskvalitet, herkomst, forældres uddannelsesbaggrund mv. Det konkluderes, at der har været en væsentlig ændring i de studerendes sammensætning med hensyn til statsborgerskab og herkomst, men at billedet ellers har været stabilt over de seneste ca. 30 år. Med andre ord har det øgede optag ikke betydet en endnu større diversitet i studentergruppen samlet set.

Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's) analyse af den voksende studenterpopulation fra 2015 viser dog, at det øgede optag har haft betydning for studentergruppens sammensætning på tværs af universiteterne (EVA 2015b). Dette kommer bl.a. til udtryk, ved at der på nogle universiteter er en øget andel af studerende med et lavt karaktergennemsnit fra den adgangsgivende eksamen. Fx er der på AAU, SDU og DTU i perioden 2000 til 2013 sket mere end en fordobling af studerende med de laveste karakterer (dvs. under 4). Omvendt har AU og især KU haft et stabilt lille optag af studerende med de laveste karakterer, og de har samtidig oplevet den største stigning i andelen af studerende med de højeste karaktergennemsnit, dvs. over 9.

EVA's analyse af betydningen af gymnasiekarakterer fra 2015 viser, at jo lavere karaktergennemsnit den studerende har fra sin studentereksamen, jo større frafaldsrisiko har han eller hun (EVA 2015a). Fx har studerende med et karaktergennemsnit på 4 en dobbelt så stor risiko for at falde fra på første år af deres universitetsuddannelse som studerende med et gennemsnit på 10. Det er ligeledes værd at bemærke, at selvom der ikke er tale om meget store procentvise ændringer, så er der antalsmæssigt kommet mange flere studerende med lavere karaktergennemsnit mv., idet optaget er øget markant i perioden.

Der er behov for at analysere og overveje, hvad der karakteriserer den større studentergruppe, hvilke udfordringer de studerende har, og hvilke tiltag der er behov for, hvis et øget optag ikke blot skal resultere i et tilsvarende øget frafald og dårlige oplevelser for mange studerende. Samtidig er der behov for at vurdere, om de studerende generelt har ændrede behov og forudsætning

ger end tidligere. Det er en udfordring, som de danske universiteter har til fælles med universiteter i resten af den vestlige verden.

2.2 Undersøgelsens formål

Der er ingen tidligere undersøgelser om, hvorfor og hvordan de danske universiteter anvender studenterservicer til at understøtte de studerende i forbindelse med deres læringsforløb. EVA har derfor undersøgt, hvilke studenterservicer danske og udenlandske universiteter tilbyder med det formål at håndtere de aktuelle udfordringer, som studerende har i forbindelse med at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse. Undersøgelsen skal være til inspiration for alle medarbejdere og ledere, der arbejder på at skabe optimale læringsmuligheder for et stadig bredere udsnit af en ungdomsårgang.

Undersøgelsen skal besvare følgende tre undersøgelsesspørgsmål:

- 1 Hvilke typer af udfordringer har studerende med at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse?
- 2 Hvordan forholder universiteterne sig strategisk til disse udfordringer, og hvilke servicere og tilbud har de etableret for at understøtte deres studerende med hensyn til at påbegynde og gennemføre deres uddannelse?
- 3 Hvilken inspiration kan danske universiteter hente fra udenlandske universiteter til at videreudvikle deres studenterservicer?

2.3 Definition og afgrænsning

Ifølge Unesco (2009) er studenterservicer en betegnelse for servicere og tilbud, universitetet tilbyder studerende uden for den faste undervisning. Studenterservicer sigter mod at understøtte de studerende i deres akademiske bestræbelser og styrke de studerendes personlige, sociale, kulturelle og kognitive udvikling. Studenterservicer skal således bidrage til at:

- Skabe høj kvalitet og sammenhæng i de studerendes læringsoplevelse
- Øge muligheden for at påbegynde en videregående uddannelse uanset baggrund
- Forbedre fastholdelse, progression og gennemførelse
- Styrke de studerendes karriere- og beskæftigelsesudsigter og deres interesse for livslang læring
- Forberede de studerende til at blive ansvarlige medborgere.

BOKS 1: STUDENTERSERVICER

Studentservicer berører en lang række områder og er meget forskelligartede i deres form.

Eksempler på studentservicer:

- 1 Akademisk støtte, fx tutorservice, workshops om studieteknik, læringsstile samt understøttende studiemiljø
- 2 Studentcentre: skaber fællesskab og understøtter dagligdagen på campus. Fx ved at tilbyde et mødested for studerende og en base for studenteforeninger
- 3 Karriererådgivning: støtter studerende i forbindelse med karriereplanlægning og -valg gennem eksempelvis kurser i CV-skrivning
- 4 Psykologisk rådgivning: tilbyder rådgivning med hensyn til personlige problemer, stresshåndtering m.m.
- 5 Finansiell rådgivning og hjælp til bolig: rådgiver studerende om muligheder for finansiell støtte og hjælp til at overkomme finansielle barrierer under studierne og tilbyder studerende hjælp til at finde bolig
- 6 Sundhedstilbud: promoverer sundhed og tilbyder sundhedsydelser på campus, fx blodtryksmåling
- 7 Servicer til særlige grupper, fx studerende med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, internationale studerende, LGBT-studerende, etniske minoriteter, religiøse grupper
- 8 Sportslige og sociale aktiviteter: skaber plads til sportslige og sociale aktiviteter
- 9 Boghandel: sørger for, at de relevante bøger er tilgængelige
- 10 Børnepasning: skaber et sikkert miljø for børn af studerende og rådgiver forældre om børn.

Kilde: EVA på baggrund af Unesco (2009).

I undersøgelsen har EVA haft fokus på de tilbud og servicer, som universiteterne har etableret for at støtte de studerende i at påbegynde og gennemføre deres studie. Fokus er på ekstracurriculære tilbud og servicer, dvs. tilbud og servicer, som ligger uden for undervisningen, jf. Unescos definition. Det er vigtigt at være opmærksom på, at universiteterne arbejder på mange fronter i deres bestræbelser på at sikre gode betingelser for de studerende. Udviklingen af studentservicer er således kun et element i universiteternes arbejde med at udvikle kvaliteten af uddannelserne og håndtere en større studentermasse. Andre elementer er forbedring af optagelsesprocedure, udvikling af undervisningsformerne, pædagogisk kompetenceudvikling af underviserne mv. Særlige studieformer som gruppebaseret projektarbejde med en tilknyttet faglig vejleder kan i sig selv afhjælpe nogle af de typiske udfordringer for de studerende og dermed potentielt reducere behovet for studentservicer. I nogle tilfælde er det vanskeligt præcist at afgrænse, hvornår der er tale om udvikling af studentservicer, og hvornår der er tale om en anden form for kvalitetsudvikling.

I undersøgelsen har EVA desuden haft fokus på udfordringerne i den brede gruppe af danske studerende og de studenterservicer, som universiteterne tilbyder for at adressere disse udfordringer. Vi har således ikke set på tilbuddene til internationale studerende, der tager en hel eller dele af en uddannelse i Danmark¹, selvom universiteterne, i takt med at antallet af udvekslingsstuderende og internationale studerende er steget, har udviklet en række tilbud og servicer til denne gruppe, og erfaringerne herfra i høj grad har smittet af på den generelle udvikling af servicer og tilbud på universiteterne.

Undersøgelsen har heller ikke haft fokus på universiteternes lovpligtige tilbud om specialpædagogisk støtte til studerende med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Se boks 2. Vi har heller ikke inddraget servicer, som er af mere administrativ karakter som fx eksamenstilmelding, SU-vejledning mv., ligesom tilbud, der i Danmark oftest ligger uden for den universitære verden, fx med hensyn til sport og bolig, heller ikke er inddraget, selvom netop sådanne servicer har stor betydning mange steder i udlandet.

Vi har generelt heller ikke set på de tilbud, som frivillige studenterforeninger eller andre organisationer står bag, medmindre de enkelte servicer er direkte finansieret eller på anden måde understøttet af universiteterne. Studenterrådgivningen er dog som statslig institution nævnt i kortlægningen.

¹ *Antallet af internationale studerende er steget markant i de senere år. Fx var der i 2007 8.150 internationale studerende, der var indskrevet på en hel bachelor- eller kandidatuddannelse i Danmark. I 2013 var det tal steget til 14.238.*

BOKS 2: KRAV OM STUDENTERSERVICER

Lovgivningen har gradvist øget udbuddet af tilbud og servicier direkte til de studerende

1964: Etablering af Studenterrådgivningen – som dog først langt senere bliver en lovhjemlet institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2001: Universiteter og andre videregående institutioner bliver forpligtet til at yde specialpædagogisk støtte, så studerende med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse får mulighed for at gennemføre uddannelsen på lige fod med andre studerende.

2003: Universiteterne bliver forpligtet til at tilbyde studie- og erhvervsvejledning med det formål at reducere frafald og understøtte studerende i en mere fleksibel uddannelsesstruktur samt øge informationen om beskæftigelsesmuligheder.

2012: Frafaldstruede studerende med mere end seks måneders forsinkelse får ret til at modtage særlig vejledning, som skal støtte dem i at gennemføre deres uddannelse. For frafaldstruede studerende, der er mere end 12 måneder forsinket, gælder, at universitetet skal være opsøgende og tilbyde vejledning.

2.4 Undersøgellesdesign

Undersøgelsen blev gennemført i fire faser:

- 1 Forundersøgelse
- 2 Afdækning af udfordringer
- 3 Analyse af universiteternes strategier og initiativer
- 4 Indsamling af internationale erfaringer.

For mere information om undersøgelsesdesignet og de enkelte metodiske elementer, se bilag 1.

Fase 1: Forundersøgelse

I forundersøgelsen er der på to universiteter gennemført interview med ledelse og specialister med ansvar for forskellige tilbud. Endvidere er der gennemført en litteratursøgning efter danske og udenlandske undersøgelser med fokus på strategier for og tiltag rettet mod en mere differentieret studentergroupe samt en systematisk gennemgang af universiteternes hjemmesider for at finde information om deres strategier, udviklingsinitiativer samt tilbud og servicier til de studerende.

Fase 2: Afdækning af udfordringer

Afdækningen af de studerendes udfordringer, dvs. undersøgelsesspørgsmål 1, er baseret på deskresearch af undersøgelser mv. og interview med studievejledere og undervisere på to-tre uddannelser på hvert af de syv universiteter, der deltager i undersøgelsen. ITU har valgt ikke at deltage i undersøgelsen. Vi har udvalgt de to-tre uddannelser på hvert universitet, hvor adgangskvotienten er under 7 på kvote 1, og hvor optaget er steget markant fra 2010 til 2013 (varierende fra 9 % til 517 % på tværs af universiteterne).

Der er samlet set gennemført interview med 18 studievejledere og 16 undervisere.

Fase 3: Analyse af universiteternes strategier og initiativer

For at få indsigt i, hvordan universiteterne forholder sig strategisk til udfordringerne med en mere differentieret studentergruppe, og hvilke tiltag de har igangsat for at imødekomme de studerendes kompetencebehov og adressere deres udfordringer, har EVA bedt universiteterne om skriftligt at redegøre for deres strategier på området samt beskrive tilbud og services. Endvidere er der gennemført interview med syv udvalgte ledere på universitets- eller fakultetsniveau.

Fase 3: Indsamling af canadiske erfaringer

EVA har besøgt tre canadiske universiteter, som har arbejdet strategisk med at håndtere en mere sammensat gruppe studerende end tidligere, for at indhente inspiration til, hvordan de danske universiteter fremadrettet kan arbejde med at håndtere de studerendes udfordringer.

Grunden til, at valget er faldet på Canada, er, at *student affairs* og *student services* historisk har spillet en større rolle her, og at området tidligt har gennemgået en professionalisering, fx med etablering af specialiserede uddannelser rettet mod ansættelse inden for feltet. Udviklingen af studenterservices hænger bl.a. sammen med, at de studerende ofte bor på campus, og at universiteterne derfor har haft en rolle og et ansvar, der går langt ud over den faglige undervisning. I Nordamerika generelt har man også mange års erfaring med at skulle håndtere en mere sammensat studentergruppe, efterhånden som forskellige minoritetsgrupper har gjort deres indtog på de videregående uddannelser. Endelig har det formentlig også en betydning for udbuddet af studenterservices, at de studerende og deres forældre betaler betydelige studieafgifter, og at universiteterne derfor kan have en interesse i at sikre, at de studerende får en god oplevelse af studieforløbet og kommer godt igennem uddannelsen. For mere information, se boks 3 nedenfor.

Vi har besøgt tre universiteter, University of Toronto, Ryerson University og McGill University, og samlet set gennemført 16 interview med i alt 27 ledere og medarbejdere.

BOKS 3: STRATEGISK FOKUS PÅ *THE STUDENT EXPERIENCE* I CANADA

I Canada er *the student experience*, dvs. de studerendes oplevelse af deres uddannelsesforløb, et centralt fokuspunkt for universiteterne, og de ofte professionaliserede og specialiserede studenterservicer hænger tæt sammen med det store fokus på *the student experience*.

De canadiske universiteter betragter det som deres opgave at hjælpe studerende med at håndtere forskelligartede udfordringer. Der er stort fokus på proaktive indsatser, der skal forebygge, at studerende forsinkes i uddannelsen eller falder fra. De canadiske universiteter har således i høj grad en strategisk tilgang, hvor professionaliserede servicer ofte målrettet udbydes til forskellige grupper studerende for herigennem at sikre de studerendes mulighed for at opnå succes på uddannelsen.

De canadiske universiteter anvender udbuddet af studenterservicer som en måde at brande universitetet på. Formuleringer på universiteternes hjemmeside lægger ofte vægt på, at de studerendes oplevelse er i fokus, og at de udbyder studenterservicer for at adressere studerendes udfordringer:

Ryerson has a wide variety of student services which provide a quality student experience by supporting student success and retention. It ensures students have opportunities to make successful transitions to the university setting and to learn career readiness skills while maintaining healthy life styles. (Wwww.ryerson.ca).

2.5 Organisering og bemanning

Undersøgelsen er gennemført af en projektgruppe fra EVA bestående af:

- Chefkonsulent Tue Vinther-Jørgensen (projektleder)
- Specialkonsulent Dina Celia Madsen
- Specialkonsulent Frederik Mühldorff Sigurd
- Evalueringskonsulent Nanna Reventlov Lauth (praktikant)
- Specialkonsulent Mikkel Bergqvist (metoderådgiver)
- Evalueringsmedarbejder Sofie Dencker.

2.6 Rapportens opbygning

Ud over resume og dette indledende kapitel indeholder rapporten fire kapitler.

I kapitel 3 sætter vi fokus på de forskellige udfordringer, som nogle studerende oplever, når de skal påbegynde og gennemføre et universitetsstudie.

I rapportens kapitel 4 beskriver vi universiteternes aktuelle udbud af studenterservicer.

I kapitel 5 samler vi op på universiteternes erfaringer med udbud af studenterservicer og præsenterer udvalgte erfaringer fra de canadiske universiteter, som vi håber, kan give inspiration til de danske universiteters videre arbejde med studenterservicer.

3 De studerendes udfordringer anno 2015 – set fra et vejleder- og underviserperspektiv

I de senere år har der med jævne mellemrum kørt debatter i medierne om de studerendes udfordringer med hensyn til at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse. Artikler som "Studerende hygger sig med netspil og Facebook under forelæsninger", "De studerende kan ikke regne", "De studerende tager ikke undervisningen alvorligt" og "Lektor er træt af kritik fra sine 'dovne og dumme' studerende" er blot enkelte eksempler fra mediedebatten.

For at få et indblik i de studerendes udfordringer har EVA gennemført en deskresearch af undersøgelser, herunder studiemiljøundersøgelser mv., og interviewet studievejledere og undervisere på to-tre udvalgte uddannelser på syv af de otte universiteter. Vi har udvalgt uddannelser på hvert universitet, hvor adgangskvotienten er under 7 på kvote 1, og hvor optaget er steget markant fra 2010 til 2013 (varierende fra 9 % til 517 % på tværs af universiteterne). Se mere om udvælgelsen i bilag 1.

Grunden til, at vi har valgt denne tilgang frem for fx at interviewe studerende, er, at vi antager, at studievejledere og undervisere qua deres kontakt til flere studerende har et mere samlet og tværgående blik på de studerendes udfordringer. Da studievejledere og undervisere sjældent har information om de studerendes baggrund, fx familiebaggrund, eksamenskvalitet fra gymnasiet, prioritering af uddannelsen i ansøgningsprocessen mv., er det vanskeligt at afdække, om der er sammenhæng mellem de identificerede udfordringer og bestemte grupper af studerende.

Der er vigtigt indledningsvist at fremhæve, at det ikke er muligt at lave en fuldstændig afdækning af, hvilke udfordringer de studerende har. Der vil altid være enkeltpersoner og små grupper med helt særlige udfordringer. Dertil kommer, at udfordringerne ofte varierer fra hold til hold. Som en underviser udtrykker det:

Det skal siges – og det overrasker mig hver gang – at de studerendes udfordringer er meget forskellige fra hold til hold på samme årgang. Der var tre hold på det sidste førstesemesterskursus, jeg startede, med ca. 35-40 studerende på hvert hold. Holdene var tilfældigt sammensat. Hold A lavede langt hen ad vejen deres ting, mødte op til undervisningen og fungerede relativt uproblematisk. Hold A var interesserede og nysgerrige. Hold B sagde ikke ret meget, men de mødte op. Og på hold C, der kom ca. halvdelen til forelæsninger. Det var forskelligt, hvem der mødte op fra gang til gang, og det var svært at vide, om de havde læst eller ej. (Underviser)

Det er samtidig vigtigt at pointere, at ikke alle universitetsstuderende oplever udfordringer med hensyn til at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse, ligesom ikke alle oplever de samme udfordringer. Det er dog ikke sådan, at det kun er én gruppe studerende, som oplever udfordringer. Fx kan både de meget fagligt stærke studerende og studerende med svagere faglige forudsætninger være udfordret med hensyn til at gennemføre studiet.

EVA's analyse af det samlede datamateriale peger på en række forskellige udfordringer, som de studerende kan opleve på deres universitetsstudie. Analysen viser videre, at det giver mening at rubricere udfordringerne under følgende fem temaer:

- 1 Fra elev til studerende
- 2 Faglige udfordringer
- 3 Valg, navigation og studiefremdrift
- 4 Personlige og psykiske udfordringer
- 5 Pres på de fysiske rammer.

3.1 Tema 1: Fra elev til studerende

EVA's analyse af interviewene med undervisere og studievejledere peger på, at en gruppe af de studerende har udfordringer, der knytter sig til overgangen fra gymnasiet til universitetet. Overgangen fra gymnasiet til universitetet kan for mange virke overvældende og uoverskuelig, bl.a. fordi de studerende ikke har de nødvendige generiske studiekompetencer. Studiekompetencer dækker bl.a. over de studerendes viden om og evne til at være professionel studerende, fx med hensyn til deres evne til at tilrettelægge studietiden, så de får mest muligt ud af både undervisningen og forberedelsestiden, herunder evne til at selekttere, hvor hovedfokus bør lægges i det ofte meget store pensum, og viden om, hvor man bedst muligt udnytter den tid, man har til at forberede sig til undervisningen og eksaminerne. Det handler med en undervisers ord om, hvorvidt den studerende kan knække den akademiske kode. Som en underviser udtaler:

For de studerende, der har store udfordringer, handler det i høj grad om mangel på viden om og evne til at genkende og forstå det, der sker, og de regler, der er på spil, når man

træder ind i et undervisningslokale på universitetet. Det viser sig bl.a., ved at den studerende ikke har forberedt sig, er åbenlyst uinteresseret under forelæsningsne og evt. går ud og ind af lokalet eller ikke deltager i øvelser i undervisningen. (Underviser)

Udfordringen opstår ofte, fordi de studerende er vant til en anden studie- og undervisningsform i gymnasiet. Dette betyder, at de studiekompetencer, der er opbygget gennem gymnasietiden, ofte ikke kan overføres direkte til deres universitetsstudie. De interviewede undervisere pointerer, at de studerende derfor ofte i starten af studiet, men også senere, skal tillære sig nye studiekompetencer og -teknikker. Endvidere understreger enkelte undervisere i interviewene, at en del studerende slet ikke er vant til, at det har konsekvenser, hvis de fx ikke forbereder sig til undervisningen. Som citatet ovenfor også illustrerer, oplever underviserne, at en stigende del af de studerende ofte møder uforberedte op til undervisningen. Ydermere oplever underviserne, at der er en gruppe studerende, der slet ikke møder op til undervisningen. Det skal her nævnes, at dette er underviserens perspektiv, og der kan være flere grunde til, at de studerende ikke møder op.

Studiekompetence handler også i høj grad om indstillingen til det at gå på en videregående uddannelse. De interviewede undervisere fremhæver, at mange studerende omtaler sig selv som elever frem for studerende:

De tager mere og mere deres skole-/gymnasieindstilling med over til os. De agerer, som om de stadigvæk er elever, og de kalder også sig selv elever, og de har lektier for og så videre. (Underviser)

På tværs af interviewene med underviserne og studievejlederne fremhæves det, at generiske studiekompetencer, herunder fx evnen til eksempelvis at forberede sig mest hensigtsmæssigt til undervisningen, ofte hænger sammen med den studerendes faglige niveau. Den fagligt udfordrede studerende vil derfor ofte også være mere udfordret med hensyn til generiske studiekompetencer end den fagligt stærkere studerende. Der tegner sig dog ikke et entydigt billede, da underviserne samtidig understreger, at selv den dygtigste studerende også kan være udfordret med hensyn til studiekompetencer. Fx er de ikke nødvendigvis særligt gode til at planlægge deres tid. De studerendes udfordringer med hensyn til generiske studiekompetencer varierer også med hensyn til både grad og type. For nogle studerende er udfordringerne dog så store, at både undervisere og vejledere sætter spørgsmålstegn ved, om disse er studieparate/-egnede.

Unge fra ikke-uddannelsesvante hjem kan have svært ved at knække den akademiske kode

Særligt studerende fra ikke-uddannelsesvante hjem kan opleve at være udfordrede med hensyn til at forstå den akademiske tankegang og universitetets regler – uformelle såvel som formelle. Disse studerende har ikke den nære families erfaringer at trække på og kan derfor have særlige

faglige og sociale udfordringer forbundet med studiestart og gennemførelse af en universitetsuddannelse. Som en studievejleder udtrykker det:

Mønsterbryderne kommer ind i en helt ny verden. Der er mange nye regler, man skal lære – både socialt og fagligt. Bare sådan noget som at afkode sproget kan være svært. Og de er ofte ikke vant til at søge hjælp. Det kan være et spørgsmål om, om man har forældre, der kan påpege, at der er et system, der kan hjælpe. (Studievejleder)

Politisk har tiltag for at øge den sociale mobilitet også fyldt en del i de senere år. I udviklingskontrakterne for 2015-17 har den tidligere regering formuleret et forpligtende mål om, at universiteterne og de øvrige videregående uddannelsesinstitutioner fremover skal bidrage mere aktivt til at øge den sociale mobilitet i samfundet, så talentfulde unge fra ikke-uddannelsesvante hjem i højere grad har en reel mulighed for at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse.

EVA's analyse af den voksende studentpopulation (EVA 2015b) viser, at andelen af studerende fra ikke-uddannelsesvante hjem, dvs. studerende med ufaglærte forældre, er faldet støt de senere år, hvilket primært illustrerer, hvordan Danmarks uddannelsesniveau gennem de sidste 30 år generelt er steget. Der er dog markante forskelle på tværs af universiteterne. AAU og SDU er de universiteter, der har flest studerende med ufaglærte forældre (hhv. 8 % og 7 % i 2013), mens andelen er mindst på KU og CBS (hhv. 4 % og 3 %). Samtidig er det en væsentlig pointe, at selvom der er sket et procentvist fald i andelen, så er der antalsmæssigt kommet flere studerende fra ikke-uddannelsesvante hjem, idet optaget er øget markant i perioden.

3.2 Tema 2: Faglige udfordringer

Underviserne oplever, at nogle studerende har udfordringer, der knytter sig til deres faglige kompetencer. Det er forskelligt, hvilke faglige udfordringer underviserne oplever hos de studerende, da det i høj grad kobler sig til den enkelte uddannelses faglige krav og fokus. I det følgende er der kun fokus på faglige udfordringer, der går på tværs af fagområderne.

Et gennemgående perspektiv på tværs af de forskellige fagområder er, at de studerende i høj grad er udfordrede med hensyn til skriftlig fremstilling. Det kan diskuteres, hvorvidt skriftlig fremstilling hører under faglige kompetencer, eller om dette i stedet skal ansues som en generisk studiekompetence. Undervisere fremhæver dog, at det kan være svært at adskille disse kompetencer, da problemer med den skriftlige fremstilling påvirker indtrykket af den studerendes faglige niveau. De studerende tillærer sig løbende skriftlige kompetencer, men problemer dermed er ikke blot en udfordring for nystartede bachelorstuderende. Undervisere oplever, at også kandidatstuderende har samme udfordring, og det kan for nogle studerende altså være en vedvarende udfordring gennem hele studietiden.

Den grundlæggende matematiske forståelse er en udfordring

De interviewede undervisere på naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og teknisk-videnskabelige uddannelser, hvor matematik indgår i uddannelsen, fremhæver, at en gruppe studerende mangler grundlæggende viden om og forståelse af matematikken. De studerende er her udfordrede med hensyn til den teoretiske forståelse. Til gengæld oplever underviserne, at de studerende generelt er dygtige til at anvende hjælpeplatforme og teknologi. Ifølge underviserne opfattes matematik således som et "tastefag" af en stor gruppe studerende.

Udfordringen ligger i, at gymnasiet har ændret sig. [...] Nu om dage er fx mit eget fag [matematik] omdannet til et tastekursus. Man får nogle formler stukket ud, og så: "Sid og leg med din maskine, og så se, hvad du kan få ud af det." [...] Og så vil jeg sige "hvad lavede I?" "Ja, vi trykkede på solve-tasten", ikke? Og det er i og for sig jo ikke det, vi har brug for her. Vi har brug for, at de har den abstrakte tankegang, hvor de ser et problem, og de så kan analysere det. [...] De skal kunne lave en opbygning på et teoretisk grundlag, og den evne har studenterne fra gymnasiet slet ikke i dag. (Underviser)

Undervisere forklarer, at der er stor forskel på matematik i gymnasiet og på universitetet. Dette skaber udfordringer for de studerende, da de ved studiestart ofte ikke er inde i den krævede matematiske/abstrakte tankegang.

De "fejlplacerede" studerende

En anden udfordring, de interviewede undervisere oplever med hensyn til faglighed, er de fejlplacerede studerende, der måske nok møder op til undervisningen, men som ikke er helt sikre på, hvad uddannelsen går ud på, og hvad de skal bruge den til. Som en underviser formulerer det:

Der sidder nogle studerende nu, som virker fuldstændig desorienterede med hensyn til, hvorfor de er der. Og det er lidt svært at gennemskue, hvordan vi skal gribe dem an. Det tror jeg, meget handler om manglende forventningsafstemning med hensyn til, hvorfor man har valgt det her studie. Vi ser det ikke nødvendigvis som vores mission, at enhver, der kommer ind ad døren, også kommer ud med et bachelorbevis. Der er helt klart nogle, der har truffet det forkerte valg, hvor deres interesse er et andet sted, eller hvor de ikke har de faglige kompetencer til at honorere kravene. (Underviser)

Underviserne fortæller, at denne gruppe studerende ofte er umotiverede og særligt fagligt udfordrede. Flere undervisere peger på, at de studerende ikke har haft uddannelsen som deres første-prioritet. De studerendes manglende motivation for uddannelsen medfører ydermere manglende fordybelse, hvilket resulterer i, at den studerende bliver særligt fagligt udfordret. Det understreges, at det ofte er denne gruppe, der hurtigt falder fra uddannelsen. Det skal dog bemærkes, at frafaldet ikke er steget trods det øgede optag. Flere steder oplever man faktisk et faldende

førsteårsfrafald, og der er således ikke indikationer på, at gruppen af "fejlplacerede" studerende fylder mere i dag.

3.3 Tema 3: Valg, navigation og studiefremdrift

Analysen af interviewene med studievejlederne viser, at de studerende har sværere ved at navigere i reglerne og i stigende grad opsøger vejledningen med spørgsmål af mere administrativ karakter, fx spørgsmål om regler for tilmelding til eksamen mv. Der er flere årsager hertil. For det første er det blevet mere komplekst at gennemskue reglerne, ligesom der er kommet flere regler til. For det andet har de studerende, der i dag kommer ind på universitetet, i højere grad været vant til at blive vejledt, da man har styrket vejledningsindsatsen både i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser.

Jeg synes, at jeg kan se en tendens til, at de har sværere og sværere ved at navigere i det her administrative system. De kalder jo også sig selv elever, og "jeg kører i skole, og jeg har lektier for". Og jeg har tænkt lidt over, om det betyder, at man betragter sig selv som elev frem for studerende. Og i det at være elev, der ligger måske i højere grad det med, at man får fortalt, hvad man skal gøre. [...] Der er nogle, der fortæller dig, hvad du skal gøre, før du skal gøre det. Og det synes jeg, at vi har rigtig meget af nu. Der er fx nogle, der skal op og søge et fjerdegangsforsøg, hvor de ikke aner, at det faktisk er noget, de skal søge om, og at det kræver usædvanlige forhold. Og det er fx nogle studerende, vi aldrig har set i vejledningen før. [...] Det er faktisk nogle gennemsnitsgode studerende. (Studievejleder)

En af de ting, der bliver fremhævet i interviewene med studievejlederne, er, at studerende med stress-symptomer fylder mere og mere i deres vejledning. Diverse studielivsundersøgelser viser også, at en betydelig del af de studerende oplever stress-symptomer, jf. nedenstående boks. Stress kan selvsagt skyldes udfordringer i privatlivet såvel som udfordringer forbundet med studiet. Analysen af interviewene med studievejledere viser, at det ofte er blandet sammen, men af analytiske årsager har vi valgt her at skelne mellem stress relateret til studiet og stress relateret til privatlivet.

En af årsagerne til stigningen i antallet af stressede studerende er bl.a., ifølge de interviewede studievejledere og undervisere, at de studerende har problemer med at prioritere deres tid. Udfordringen med stress rammer derfor både de fagligt stærke og de fagligt svagere studerende. For de fagligt stærke handler det i høj grad om, at de forsøger at nå det hele og helst skal have 12 til alle deres eksaminer. For de fagligt svagere handler det i høj grad om, at de har behov for mere tid til at forberede sig. En anden årsag, som studievejlederne fremhæver, er, at frygten for at træffe det forkerte valg er blevet større:

Jeg synes, at de virker meget usikre, især i starten. De er rigtig bange for at komme i klemme. De er bange for at tage de forkerte valg med hensyn til regler på studiet, men også med hensyn til at skabe mening i deres liv og få drømmejobbet og finde ud af, hvad de egentlig vil. (Studievejleder)

De studerende er nervøse for, at hvis de træffer det forkerte valg, fx vælger det forkerte valgfag, vil det få store konsekvenser for deres mulighed for at få deres drømmejob. Den øgede dimitteret ledighed påvirker også de studerende. Tal fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) fra 2015 viser, at andelen af nyuddannede med en videregående uddannelse, der er gået direkte ud i mindst 26 ugers sammenhængende ledighed, er steget fra 5,4 % i 2008 til 18,6 % i 2013. De studerende er qua den stigende ledighed blevet mere opmærksomme på, at de både skal have et relevant studiejob, høje karakterer og de rigtige valgfag og skal lave frivilligt arbejde, i praktik og på udlandsophold. Usikkerhed med hensyn til karrierespørgsmål og beskæftigelsesmuligheder kan altså være en stressfremkaldende faktor hos de studerende.

BOKS 4: FLERE STUDERENDE HAR STRESS-SYMTOMER

Djøf's studielivsundersøgelse fra 2014 viser, at 53 % af de adspurgte studerende i nogen eller høj grad vil beskrive sig selv som stressede i hverdagen. Af disse angiver 94 %, at de har haft symptomer som søvnbesvær, hjertebanken, appetitløshed mv. inden for de seneste seks måneder. Eksempelvis angiver 54 %, at de har haft hukommelses- og koncentrationsbesvær, hvilket er et af de symptomer, Sundhedsstyrelsen klassificerer som et symptom på langvarig stress.

Topfem-årsager til, at de studerende føler sig stressede:

- 1 Stort pres for at opnå toppræstationer fra mig selv: 64 %
- 2 Stort pres for at få de rette erfaringer/kvaliteter på CV'et (fx praktik, udlandsophold, relevant studiejob, høje karakterer mv.): 60 %
- 3 Stort pres med hensyn til eksamenssituationer: 50 %
- 4 Bekymring for ikke at få job som færdiguddannet: 42 %
- 5 Hård konkurrence på studiet for at få de bedste karakterer: 31 %.

Universiteternes studiemiljøundersøgelse viser, at andelen af studerende, som oplever stærke stresssymptomer i dagligdagen, er steget. Eksempelvis viser AU's studielivsundersøgelse, at andelen, der oplever stærke stresssymptomer i dagligdagen, er steget fra 11 % i 2011 til 17 % i 2014.

Kilder: Djøf 2014, Aarhus Universitet 2011, Aarhus Universitet 2014.

Studiefremdriftsreformen kan stresse de studerende endnu mere

I mange år har der også været fokus på, at de studerende skal hurtigere igennem deres universitetsuddannelse, og de seneste par år er dette fokus blevet yderligere skærpet. Gennemførelsestiden varierer fra gennemsnitligt 6,6 år på KU til 5 år på AAU. Politisk har man bl.a. forsøgt at mindske gennemførelsestiden ved at opstille et pligtigt mål i udviklingskontrakterne for 2012-14 om reduktion af studietiden². I april 2013 indgik den daværende regering en aftale med Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance om en SU-reform med det formål at få de studerende hurtigere og bedre gennem uddannelsessystemet. I juni 2013 vedtog man endvidere en række lovforslag, herunder forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser og lov om ændring af SU-loven. Grundlaget i den såkaldte studiefremdriftsreform er, at studerende skal følge den normerede studietid og læse på fuld tid. Reformen indeholder bl.a. nye studieaktivitetskrav, hvor den studerende automatisk bliver tilmeldt 60 ECTS-point årligt uden mulighed for ubegrundet afmelding. Ændringerne er i øjeblikket ved at blive implementeret på universiteterne.³

Selvom reformen ikke er fuldt implementeret endnu, oplever både de interviewede studievejledere og de interviewede undervisere, at studiefremdriftsreformen har stor betydning for de studerende. Det er forskelligt, hvordan og i hvilken grad de studerende er og vil blive berørt af reformen, men særligt for nogle grupper har den stor betydning. De fagligt svagere studerende forventes at blive påvirket mest, da reformen betyder, at reeksaminer skal ligge umiddelbart efter første eksamensforsøg. Dette betyder, at de studerende, der dumper til en eksamen, skal til reeksamen, samtidig med at nye fag og kurser er påbegyndt. Flere studievejledere forventer, at dette uundgåeligt vil føre til et større og hurtigere frafald.

Studievejlederne oplever, at studiefremdriftsreformen betyder et stigende antal henvendelser fra studerende om tekniske og administrative spørgsmål. Henvendelserne handler bl.a. om tilmelding til eksaminer og tvivlsspørgsmål, der omhandler tolkningen af komplicerede regler vedrørende tilmelding af fag. En voksende gruppe studerende henvender sig således, fordi de har behov for at få bekræftet, at det, de har fundet frem til, er rigtigt.

Studievejlederne fremhæver, at studiefremdriftsreformen kan få stor betydning for de studerende, der af forskellige årsager ikke kan overskue studiet i en periode. Grundet de nye regler tilmeldes den studerende hvert semester automatisk fag af et omfang af 30 ECTS-point svarende til et fuldtidsstudie. Der står i bekendtgørelsen, at man i særlige tilfælde kan søge dispensation til at

² Se indkaldelsesbrevet til universiteterne vedr. udviklingskontrakter, 13. januar 2012: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/universiteter/styring-og-ansvar/udviklingskontrakter/udviklingskontrakter-2012/Indkaldelsesbrev-vedr.-udviklingskontrakter-2012-2014-fra-morten-ostergaard.pdf>.

³ I forbindelse med regeringsskiftet i juni 2015 har den nye uddannelsesminister varslet, at man vil justere fremdriftsreformen, men der foreligger på nuværende tidspunkt ikke nogen udmeldinger om, hvad justeringen vil omfatte.

framelde sig både undervisning og prøver. Dette skal forstås som "usædvanlige forhold" – fx barsel eller dokumenteret sygdom. Det er studienævnene, der tager stilling til dispensationsansøgningerne. Studievejlederne forudser, at en gruppe studerende med personlige udfordringer, der ikke kan karakteriseres som værende af alvorlig karakter, vil få problemer som følge af reformen, herunder fx studerende, der ikke kan overskue studiet grundet kærestesorger eller andre personlige årsager.

Fleere studievejledere forklarer dog også, at forskellen mellem gymnasierne og universiteterne vil mindskes som et resultat af studiefremdriftsreformen. De ser derfor en tendens til, at de studerende er vant til den strammere struktur fra gymnasierne og derfor ikke stiller sig kritiske over for de nye studiekrav og den begrænsede frihed, der følger med.

3.4 Tema 4: Personlige og psykiske udfordringer

Analysen af interviewene med studievejlederne viser, at de ofte møder studerende med personligt orienterede udfordringer, og studievejlederne har særligt oplevet en stigning i gruppen af unge, der har "ondt i livet":

I min afdeling oplever vi, at der er et stigende behov for de lidt tungere samtaler. Vi har mange med diagnoser, men det kan også være studerende, der mister en forælder, eller kæresten går. Nogle gange skal der bare ikke så meget til, før verden ramler. (Studievejleder)

Med "ondt i livet" refereres fx til studerende, som løber ind i problemer eller udfordringer på et personligt plan, fx at de mister en forælder eller oplever et brud med en kæreste. Ensomhed er også noget, som fylder for mange studerende. Fx viser SDU's studiemiljøundersøgelse fra 2015, at 11 % af de studerende føler sig ensomme, mens 23 % angiver, at de føler sig ensomme, i Djøf's studielivsundersøgelse fra 2014.

Udfordringer på det personlige plan kan have stor indflydelse på den studerendes evne til at studere og følge med på studiet.

En anden gruppe, som fylder mere i vejledningen, er studerende med psykiske lidelser som fx angst, depression, skizofreni mv. Det er væsentligt her at skelne mellem to grupper: dem, som har modtaget en diagnose, og som er berettiget til støtte via universiteternes lovpligtige tilbud til studerende med en psykisk funktionsnedsættelse, og dem, som enten ikke er udredt, eller hvis diagnose ikke berettiger til støtte. Begge grupper er vokset markant i takt med det øgede optag. Fx fortæller en studievejleder:

Gruppen med psykiske funktionsnedsettelse er vokset markant. Der er helt tydeligt flere, der er kommet igennem gymnasiet og videre ind på universitetet. Det er studerende med skizofreni, ADHD, posttraumatisk stresssyndrom. Dem støtter vi typisk ved hjælp af faglige vejledere. [...] En stor gruppe har allerede fået diagnose og støtte i gymnasiet, men vi møder også mange, der kommer, fordi de har det svært. Det er typisk dem med stress og depression. I den aldersgruppe sker der jo også meget, så det er naturligt, at mange af de her ting opstår, efter at de er startet på studiet. (Studievejleder)

I interviewene med studievejlederne fremhæves det, at en af årsagerne til, at de møder mange studerende med psykiske lidelser – ofte ikke udredte psykiske lidelser – er, at det ofte er i de sene teenageår, at mange psykiske lidelser bryder ud. Sundhedsstyrelsen rapport *Sundhedsbyrden i Danmark* fra 2015 viser fx, at størstedelen af dem, der får en angst- eller skizofrenidiagnose, er mellem 16 og 24 år (Sundhedsstyrelsen 2015).

3.5 Tema 5: Pres på fysiske rammer

Det øgede optag har også skabt udfordringer, der i høj grad knytter sig til de fysiske rammer. Det stigende antal studerende har bl.a. ført til pladsmangel i forelæsningslokalene. Det øgede antal studerende har også konsekvenser med hensyn til den enkelte studerendes muligheder for at stille spørgsmål til forelæsninger og få individuel faglig feedback. Analysen af særligt interviewene med underviserne viser, at flere af dem oplever at have meget mindre kontakt til den enkelte studerende og derfor også mindre føling med, hvilke faglige udfordringer de studerende har. Som en underviser udtrykker det:

Jeg sidder med et hold på 180 mand. Dem lærer jeg jo ikke at kende. De kommer fra gymnasiet, hvor de har haft et helt andet forhold til undervisere og er blevet "nurset" lidt mere. Jeg har ikke en kinamands chance for at hjælpe den enkelte studerende på vej. Og der tror jeg, at nogle af dem godt kan føle sig lidt lost. Og det forstår jeg inderligt godt. (Underviser)

Der er også mange steder mangel på læsepladser, gruppelokaler og steder, hvor de studerende kan mødes til fx en kop kaffe. Det fremgår af diverse studiemiljøundersøgelser, hvor flere studerende særligt efterlyser flere studiepladser. Disse steder er væsentlige, fx for at kunne skabe en tilstedeværelseskultur, som igen bidrager til læring og ikke mindst de studerendes sociale og faglige integration på uddannelsen. I den forbindelse viser Djøf's studielivsundersøgelse, at en stigende andel af de studerende ikke føler sig fagligt og socialt integreret på deres studie. Fx angiver hver femte studerende i Djøf's studielivsundersøgelse, at de er uenige eller helt uenige i, at der er et godt socialt studiemiljø på deres studiested. Knap hver fjerde studerende er uenig eller helt uenig i, at der er et fagligt motiverende campusmiljø på deres studie.

4 Universiteternes udbud af studenterservicer

De studerende kan møde meget forskelligartede udfordringer, som dog alle har det til fælles, at de kan påvirke den enkelte studerendes oplevelse af studiet og studielivet og føre til forsinkelser og frafald.

Universiteterne har en vifte af studenterservicer, som sigter mod at understøtte de studerendes læring og trivsel. De studerende møder et meget forskelligartet udbud af studenterservicer fra universitet til universitet og fra uddannelse til uddannelse. Også internt på de flerfakultære universiteter er der store forskelle fra fakultet til fakultet.

I det følgende vil vi på baggrund af redegørelserne, som universiteterne har indsendt, se nærmere på deres tilbud og servicer, ud fra hvilke typer udfordringer de søger at afhjælpe. Vi ser ligeledes på, hvordan tilbuddene udbydes, og hvilke målgrupper blandt de studerende tilbuddene henvender sig til.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at de studerende på de enkelte uddannelser meget vel kan have adgang til flere servicer end de servicer på universitets- eller fakultetsniveau, som universiteterne har indrapporteret til EVA. I forbindelse med afdækningen af de studerendes udfordringer blev der fx fortalt om en række tilbud, som etableres og udbydes lokalt på de enkelte uddannelser, fx lektiecaféer. Studenterforeninger tilbyder også flere steder en række servicer til de studerende. Disse er ikke med i kortlægningen, medmindre universitetet direkte understøtter de enkelte tilbud finansielt eller organisatorisk. Tilbud udbudt af studenterforeningerne på SDU er således ikke inddraget, til trods for at universitetet har ansat en ressourceperson til generelt at understøtte foreningernes virke.

Universiteterne tilbyder også flere servicer til de studerende på universitets- og fakultetsniveau end dem, der er fremhævet nedenfor. Som nævnt i indledningen har vi undladt at beskrive ser-

vicar og tilbud til internationale studerende og til studerende med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser. Disse services er generelt i vækst og udgør ofte en væsentlig aktivitet.

Vi gennemgår kun i mindre grad studievejledningernes almindelige tilbud om generel information og vejledning, selvom de udgør grundpillen i universiteternes services – som dem, der både hjælper de studerende med konkrete udfordringer og henviser til mere specialiserede tilbud.

4.1 Tema 1: Stort fokus på overgangen

Alle universiteterne arbejder med initiativer, der skal sikre en god overgang fra gymnasiet til universitetet og dermed en god overgang fra at være elev til at være studerende, jf. tabel 1. Ud over de nævnte initiativer arrangerer universiteterne studiestartsforløb med både fagligt og socialt indhold, herunder hyttetur/rusture.

Tabel 1

Udvalgte studenterservices på universitets- og fakultetsniveau, der adresserer den svære overgang fra gymnasium til universitet

| Universitet | Tilbud og services |
|-------------|--|
| AU | <ul style="list-style-type: none">• Studiemetroen (web)• Særligt vejledningstilbud for grønlandske studerende• Onlineguide om studieteknik for nye studerende (School of Business and Social Sciences, Aarhus BSS)• Oplæg om studiegrupper (Science and Technology)• Studieprocessamtaler med nanostuderende (Science and Technology)• Mentorordning (Aarhus BSS)• Studieteknikdag (Aarhus BSS)• Studiekompetenceworkshops (HEALTH) |
| CBS | <ul style="list-style-type: none">• Studieliv.cbs.dk (web)• Guide til studieteknik (web)• CBS-mentorordning for alle nye bachelorstuderende |
| DTU | <ul style="list-style-type: none">• Ny på DTU (web) – med information om studiestart og praktiske forhold, studieplanlægningsværktøjer mv.• Kurser i studieintroduktion, studieteknik, planlægningsstrategi• Vektor-ordning med mentorer til alle nye bachelorstuderende• Fagtaftenoplæg• Kurser i anvendt matematik for studerende med behov forud for studiestart• Tutorordning, hvor alle bachelorstuderende knyttes til en VIP |

Fortsættes på næste side

| | |
|-----|---|
| | <ul style="list-style-type: none">• Studieskiftscenteret – hjælp til studerende, der er landet på den forkerte uddannelse, med at komme hurtigt og smidigt videre i uddannelsessystemet |
| KU | <ul style="list-style-type: none">• Introduktionskurser til alle bachelor- og kandidatstuderende om KU's digitale services• Besøg i introugen, hvor Studie- & Karrierevejledningen fortæller om uddannelsen, regler og muligheder (JUR, SCIENCE, SUND)• Studie og karrierevejledning kan hjælpe studerende til at håndtere overgangssituationer som studiestart særlige valgtærskler og overgang fra uddannelse til karriere• Tilrettelæggelse og gennemførelse af studiestartsprogrammer – herunder uddannelse af tatorer og studiestartskoordinatorer• Målrettet velkomst- og studiestartsinformationer på nettet (sund.ku.dk/studiestart)• SPOT – arrangementer f.eks. bliv klar til kursus tilmelding, styrk din eksamensteknik, planlæg din studiehverdag, styrk din studieteknik, tidsstyring og gode studievaner – forebyg stress (SCIENCE, JUR, SUND)• Gruppevejledning på 2. semester om håndtering af stress og gode studievaner ifm. reeksamen (SUND)• Studieteknik for studiestartere (12 film, læse-test, to pjecer) (SAMF)• Workshop for studerende der ikke består eksamen på 1. år (JUR)• Gruppevejledere for 1. års studerende, der støtter de studerende i deres første oplæg, eksamen og studiegrupperarbejdet (JUR, SAMF)• Åbent hus (forventningsafstemning), studerende for en dag, studiepraktik |
| RUC | <ul style="list-style-type: none">• Reality Bites – mentorordning• Studiestartsoplæg• Digitale vejledningsværktøjer, bl.a. kompetenceafklaring i onlineportfolio (Mahara)• Udvekslingscafé (på SAM og HUM)• Studieplanlægningscafé (på SAM og HUM)• Studieguiden (web) |
| SDU | <ul style="list-style-type: none">• Onlineguide til studieteknik (web)• Studie- og eksamenstekniske arrangementer for studerende• Motivationsarrangementer, fx Studiestarter se her• Onlinevejledningstilbud om valg og regelvejledning• DIVA – et valgvejledningsværktøj• Student2student-vejledning• Studiementor (NAT og HUM)• Social og faglig studiestart (NAT)• Studiegrupper med studiegruppevejledere (NAT) |

- Tutortræning (SAMF)
- Workshop for cheftutorer (SAMF)
- Projekt Mønsterbryder (HUM)
- Mentorordning for grønlandske studerende optaget på særlige vilkår (SUND)

- | | |
|-----|---|
| AAU | <ul style="list-style-type: none">• Studiestartshjemmeside (web)• Tutorordning• Introkurser i problem based learning-metoden• Onlineguide til studieteknik (web) |
|-----|---|

Kilde: Redegørelser fra universiteterne.

Note: Studenterservicer på fakultetsniveau har fakultetsnavn i parentes. Studenterservicer på uddannelsesniveau er ikke med.

Initiativerne dækker over en række ret forskelligartede tilbud og servicer. Flere steder arbejder man med at etablere fælles rammer om studiestarten på universitets- eller fakultetsniveau, fx på DTU, KU og SDU, for at sikre en god både faglig og social integration af de nye studerende. Her indgår en tydelig forventningsafstemning om arbejdsbelastningen på et fuldtidsstudie som et vigtigt element nogle steder, fx i principperne for studiestarten på SDU og i RUC's pilotprojekt på Institut for Kultur og Identitet. Fx er målet med indførelsen af fælles studiestartsprincipper på SDU, at alle studerende skal hjælpes med at blive fast tilknyttet uddannelsen og med uden unødige hindringer at forme en identitet som universitetsstuderende – knække den akademiske kode – uanset baggrund og evt. særlige udfordringer. Principperne sikrer faglig og social integration helt fra studiestarten, bl.a. gennem forventningsafstemning med hensyn til undervisningsdeltagelse og arbejdsindsats, feedback på en obligatorisk aktivitet, obligatorisk kursus på første semester i akademisk studieforberedelse samt retningslinjer for det sociale med hensyn til krav om, at økonomi, religion, køn og lignende ikke må være en ekskluderende faktor.

BOKS 5: FÆLLES INDHOLD I STUDIESTART PÅ DTU

Tre moduler med studieintroduktion

Langt de fleste studerende på DTU deltager i de tre moduler om gode studiestrategier og studietekniske værktøjer, der udbydes af LearningLab DTU som en integreret del af kurserne på første (og evt. andet) semester. De tre moduler har overskrifterne Planlægning og prioritering af studiearbejdet, Notatteknik og læseteknik og Gruppe- og studiesamarbejde. De studerende introduceres desuden til en række webbaserede ressourcer, fx apps, skemaer og aktiviteter. Selve undervisningen varetages af ældre studerende.

For mere information, se www.learninglab.dtu.dk/Kurser.

Workshops, kurser mv. i studieplanlægning og -teknik målrettet nye studerende tilbydes også mange steder, fx på AU, KU, DTU og SDU. Forløbene sigter mod at hjælpe de nye studerende med at opbygge gode studievaner og -kompetencer i den nye kontekst inden for et universitetsstudie, hvor der ikke er samme form for strukturerede læringsforløb som i gymnasiet og derfor tilsvarende større krav om selvstændig prioritering og planlægning af studiearbejdet. De studerende bliver fx trænet i brugen af konkrete værktøjer til planlægning, notatteknik, læsestrategier og -teknik mv. Værktøjer til godt gruppe- og studiesamarbejde, fx i studiegrupper, kan også være et element i forløbene.

Ud over workshops og kurser stiller mange af universiteterne, fx AU, CBS, DTU, KU, SDU og AAU, også diverse elektroniske ressourcer til rådighed for de studerende via internettet, fx tekst og videoer om studieteknik, skemaer til digitale ugeplaner, Facebookgrupper med information og dialog mv. Flere af universiteterne, fx AAU, AU, CBS og SDU, har etableret portaler eller apps, som samler information og redskaber, fx om studielivet, akademiske krav og forventninger, valgkombinationer, praktiske forhold mv. Målgruppen er ikke kun nye studerende med behov for hjælp til at navigere i et nyt univers. Indholdet kan også henvende sig til potentielt kommende studerende, som har behov for vejledning og information, og til studerende, som allerede er godt i gang med studierne, men ønsker at få repeteret det akademiske grundstof.

BOKS 6: LÆRINGSZONEN PÅ SDU

Tilbud med hjælp til at knække den akademiske kode

På SDU har biblioteket og Studieservice etableret Projekt Læringszonen, som skal synliggøre og etablere nye tilbud til de studerende inden for de almene studiekompetencer. Formålet er at give lidt ekstra hjælp til at knække den akademiske kode til studerende, der har behov for det.

Projektet er etableret i erkendelse af, at der i de senere år er kommet flere studerende fra ikke-akademiske hjem. Tilbuddet består dels af kurser og arrangementer, som overvejende organiseres og afholdes af Vejledningscentret, dels af student2student-vejledning på biblioteket, hvor nye studerende kan sparre med erfarne studerende om studietekniske, faglige og metodiske kompetencer, fx arbejdet med problemformulering, og hvorfor man skal bruge kilder i en opgave.

For mere information, se www.sdu.dk/bibliotek/praktisk+information/byerne/odense/campusvej/lc

Flere steder, fx på AU, CBS, KU, RUC, SDU og AAU, har nye studerende mulighed for at blive tilknyttet en *mentor* i form af en mere erfarne bachelorstuderende. Formålet er, at de erfarne mentorer skal hjælpe de nye studerende godt igennem den første tid – typisk første semester – på uddannelsen med introduktion til livet som studerende, balancen mellem studiet og det sociale liv, gode studievaner mv. Mentor mødes til gruppesamtaler med en mindre gruppe nye studeren-

de et antal gange i løbet af semesteret. De nye studerende kan evt. også have mulighed for individuelle samtaler med deres mentor.

En variant af mentorordningerne er den tutorordning, som eksisterer på DTU. Her har alle nye bachelorstuderende på civilingeniørretningerne fået tilbudt en tutor i form af en VIP. Tutorerne har hver især været tilknyttet en gruppe på ca. ti studerende, som de har mødt med i løbet af det første studieår. Formålet er at give de nye studerende en personlig kontakt og en faglig forankring i det første studieår. Mødeform og -frekvens har svinget meget afhængigt af tutor, og ordningen er som helhed ved at blive gentænkt i form og indhold. Også på KU TEO sikres nye studerende fast kontakt til en VIP. I forbindelse med studiestart inddeles de nye bachelorstuderende i tutorgrupper, og studentertutorer og lærermentorer understøtter de nye studerende i løbet af det første studieår.

BOKS 7: MENTORORDNING PÅ RUC

Studerende driver mentorordning

Mentorordningen Reality Bites har som mål at give førstesemestersstuderende på tre af basisuddannelserne en god start på deres nye tilværelse som universitetsstuderende på RUC. Ordningen skal give de nye studerende inspiration til at reflektere over deres studie, studietid og studieliv fra første dag. Der knyttes en mentor til en gruppe på tre-fem studerende. Mentoren stiller sin viden og erfaring til rådighed og mødes med gruppen af nye studerende mindst fire gange i løbet af semesteret. Mentorerne skal have gennemført de første to år af deres uddannelse og deltaget i et uddannelsesforløb på én dag. Der knyttes desuden seniormentorer til grupperne af mentorer.

Det er den studenterdrevne frivillige organisation Reality Bites, som står for mentorordningen på RUC. Universitetet sponsorer ordningen.

For mere information, se www.realitybites.dk/mentorordningen.

Studievejledningernes *generelle vejledningstilbud* gælder naturligvis også nye studerende, der har mulighed for personlig vejledning eller evt. vejledning i grupper. Nogle steder arrangerer studievejledningerne mere målrettede tilbud til nye studerende, fx såkaldte studieprocessamtaler for førsteårsstuderende på nanoscience på AU med refleksion over deres studie og læringsforløb. På DTU besøger studievejledningen ca. en tredjedel af civilingeniørretningerne i løbet af det første semester og fortæller de nye bachelorstuderende om at være studerende, om krav og regler samt om konkrete værktøjer til studieplanlægning.

4.2 Tema 2: Forskellige services med fokus på faglige udfordringer

Næsten alle universiteterne har indrapporteret forskelligartede tilbud, som sigter mod at hjælpe studerende med at leve op til de faglige krav på studierne. Der er i høj grad fokus på de studerendes generiske kompetencer, men enkelte steder tilbydes også supplerende faglig undervisning, lektiecaféer mv. på universitets- eller fakultetsniveau, jf. tabel 2.

Tabel 2
Udvalgte studenterservices på universitets- og fakultetsniveau, der adresserer faglige krav

| Universitet | Tilbud og services |
|-------------|--|
| AU | <ul style="list-style-type: none">• Skriftlig akademisk formidling for studerende med dansk som andetsprog• Individuelle studiestøtteforløb for studerende med dansk som andetsprog• Kurser i informationssøgning• Specialeseminarer• Specialevejledning• Workshops og kurser om akademisk argumentation, akademisk sprog, problemformulering, analyse, synopsis og mundtlig akademisk fremstilling (ARTS)• Workshops og lynkurser (ARTS) |
| CBS | <ul style="list-style-type: none">• Specialeseminarer• Individuel og faguafhængig specialevejledning om proces og metode• Kurser i akademisk skrivning |
| DTU | <ul style="list-style-type: none">• Arrangement om afsluttende projekter• Tilbud på og af biblioteket |
| KU | <ul style="list-style-type: none">• Akademisk dansk for studerende med dansk som andetsprog• Online sprog-test, der hjælper til at skrive akademisk (HUM)• Litteratursøgningskursus (BIO)• Specialeseminar(SAMF, JUR, SUND)• Litteratursøgning (SAMF, JUR)• Kurser i Excel (SAMF)• Lektiecafé i græsk og latin (TEO)• Informations-søgningskursus (JUR)• SPOT – styrk din eksamensteknik (SCIENCE, SUND). JUR har også et lignende tilbud til 1. års studerende (Opgavebazar i samarbejde med VIP samt workshop for studerende der ikke består eksamen på 1. år) |

Fortsættes på næste side

| | |
|-----|--|
| KU | <ul style="list-style-type: none">• Specialeværksted/vejledning om planlægning og skriveproces (JUR, SAMF)• BA-projekt seminar i samarbejde med VIP (JUR, SAMF)• Mentorordning (Kubulus – KU's Alumneforening)• Valgfagsoplæg (SUND)• Bachelorprojekt oplæg (SUND)• Semesterstartsoplæg (SUND)• SPOT -Specialeworkshops (SCIENCE)• SPOT - Opstart til bachelorprojekt (SCIENCE)• SPOT - Akademisk skrivning (SCIENCE) |
| RUC | <ul style="list-style-type: none">• Litteratursøgningskursus• Book en bibliotekar – med særligt fokus på førstesemestersprojekt• Skrivekurser• Kurser i gruppeeksamen• Specialeworkshops• Webvejledning med hensyn til skrivning og kommatering |
| SDU | <ul style="list-style-type: none">• Opgaveskrivningsarrangementer• Kurser i referencenhåndtering, kommatering, mundtlig eksamen m.m.• Onlinevejledning samt guide til fx specialeskrivning, valg undervejs, studieteknik samt generelle regler (web)• Kurser i informationsøgning• Intro til det fagperspektiverende semester (NAT)Book en bibliotekar• Kursus i sundhedsvidenskabelig teori og metode (SUND)• Faglige vejledere (SUND)• Mulighed for supplerende undervisning i grundfag – matematik (TEK) <p>It-plattform for anvendt matematik (TEK)</p> |
| AAU | <ul style="list-style-type: none">• Brushupkurser i matematik (TEK-NAT og SUND)• Hjælp til specialestuderende• Mentorprogram med hensyn til karriere• Book en informationsvejledning• Vejledning og biblioteksundervisning |

Kilde: Redegørelser fra universiteterne.

Note: Studenterservices på fakultetsniveau har fakultetsnavn i parentes. Studenterservices på uddannelsesniveau er ikke med.

Tilbuddene omfatter bl.a. workshops og kurser i skriftlig akademisk formidling, herunder skriveteknik, akademisk sprog, og hvordan man opstiller en akademisk argumentation og arbejder med forskellige opgaveformer, fx synopsis. AU Arts, KU Science og SDU har sådanne tilbud. Formålet med forløbene er at gøre det tydeligt over for de studerende, hvad de ofte implicitte krav er til opgaveskrivningen og den videnskabelige undersøgelse. KU HUM har udviklet to onlinesprogtest, som kan gøre de studerende klogere på, hvad det vil sige at skrive akademisk.

Enkelte steder, fx på AU Arts, udbydes der også kurser i mundtlig akademisk formidling og præsentationsteknik mv. Undervisning i præsentationsteknik kan være indlejret i forløb for specialestuderende og kurser om eksamensteknik i forbindelse med mundtlig eksamen, fx på CBS og SDU. På KU SCIENCE er der et selvstændigt tilbud til studerende, der ønsker at styrke deres eksamensteknik.

BOKS 8: SPOT-KURSER PÅ KU SCIENCE

Bredt udbud af kurser og workshops for de studerende

Studievejledningen på Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet på KU afholder en lang række arrangementer, der sigter mod at klæde fakultetets studerende på til studierne og arbejdslivet. På første semester i 2015 afvikledes 23 arrangementer på både dansk og engelsk med overskrifter som Planlæg din studiehverdag, Styrk din studieteknik, Akademisk skrivning og Styrk din eksamensteknik.

Studerende kan også få introduktion og støtte til arbejdet med at udforme en god problemformulering ud over bistanden fra den faglige underviser eller vejleder. Tilbuddet kan være integreret i kurser eller workshops om skriftlig akademisk formidling som fx på AU Arts. Der kan også være tale om mere selvstændige tilbud som fx i Læringszonen på SDU's bibliotek, hvor studerende fx kan få såkaldt student2student-vejledning i den proces, man skal igennem, når man skal lave en brugbar problemformulering til en bacheloropgave. På AAU og RUC er det en integreret del af studieformen med problemorienteret projektarbejde, at de studerende i små grupper har adgang til vejledning om problemformulering og udformning af projektet fra gruppens faglige vejleder.

På de fleste universiteter, fx AAU, AU, KU, RUC og SDU, udbyder bibliotekerne kurser og vejledningstilbud i informations- og litteratursøgning og brug af biblioteket. Formålet med tilbuddene er at lære de studerende, hvordan de metodisk griber en informationssøgeproces an, og hvordan de aktivt kan bruge de ressourcer, som biblioteket stiller til rådighed, fx når de arbejder med pro-

jekter og større opgaver. Emner som kildebrug og -kritik, referencehåndtering og plagiering kan også indgå i kurserne og vejledningstilbuddene, fx på AAU og SDU.

Specialestuderende tilbydes mange steder kurser, seminarer og workshopforløb samt elektronisk vejledning, som skal hjælpe dem med at tilrettelægge og gennemføre specialeskrivningen på en så god og glædesfyldt måde som muligt. Det gælder fx på CBS, DTU, KU, RUC og SDU. På DTU er tilbuddet også åbent for studerende, som skal skrive afgangsbachelorprojekt. Indholdet i tilbuddene varierer, men kan omfatte emner som at planlægge og styre projektprocessen, at finde og samarbejde med en vejleder, at vælge emne og metode, at undgå almindelige faldgruber, præsentationsteknik samt redskaber og teknikker, fif og tricks til en konstruktiv specialeproces. Tilbuddene er som hovedregel kollektive, men kan også omfatte individuel vejledning. RUC har et særligt tilbud til de specialestuderende om at deltage i et todages skriverefugium, hvor der er tid til ro og fordybelse til en sammenhængende skriveproces samt mulighed for sparring med andre specialestuderende.

BOKS 9: SPECIALESEMINARER OG -VEJLEDNING PÅ CBS

Lang tradition for at understøtte specialeskrivningsprocessen uden for fagene

CBS' kandidatafhandlingskonsulent afholder seks-otte åbne specialeseminarer pr. semester samt 13-14 tilsvarende oplæg på enkeltuddannelser. Seminarerne afholdes på både dansk og engelsk. De handler om opstart og emnevalg, metodevalg, skriveproces, tids- og projektstyring, præsentationsteknik mv. Formålet er at understøtte de studerende og informere dem om specialeskrivningsprocessen. Kandidatafhandlingskonsulenten har også tilbud om individuel vejledning om proces og metode uafhængigt af den faglige specialevejleder.

For mere information, se <https://e-campus.dk/studie-og-laering/kandidatafhandling/specialeseminarer>.

Fraværet af deciderede faglige kurser kan skyldes, at supplerende faglig undervisning primært organiseres lokalt på de enkelte uddannelser og derfor ikke indgår i tilbuddene på universitets- og fakultetsniveau. En undtagelse er brushupkurserne i matematik på TEK-NAT og SUND på AAU og tilbuddene til nye ingeniørstuderende på DTU og SDU TEK om supplerende undervisning i den form for matematik, der anvendes på ingeniørstudierne. Der er tale om to ugers undervisning i sommerferien forud for studiestart. På DTU og SDU gennemfører de studerende på forhånd en selvtest på nettet, hvor de kan komme i enten grøn, gul eller rød kategori alt efter deres behov for supplerende undervisning. På SDU har man en nyudviklet it-plattform med øvelser og instruktioner i alle relevante regnearter, som underviserne i matematik kan henvise nye studerende til.

Formålet er at hjælpe studerende med problemer i faget godt i gang og dermed forebygge frafald.

Enkelte steder udbyder supplerende undervisning i relevante it-programmer, fx kursus i Excel på KU SAMF.

I universiteternes indrapporteringer er der ligeledes kun få eksempler på lektie- eller studiecaféer, hvor de studerende kan få hjælp – typisk af ældre studerende – til arbejdet med det faglige stof, fx til gruppearbejde, løsning af gamle eksamensopgaver og faglige problemstillinger. På KU TEO tilbyder fakultetet de studerende hjælp til græsk og latin, ved at Studie- og karrierevejledningen arrangerer en lektiecafé. I de interview, der blev gennemført i forbindelse med afdækningen af de studerendes udfordringer, og i universiteternes redegørelser er der nævnt flere eksempler på lektiecaféer, som er organiseret lokalt på de enkelte uddannelser.

4.3 Tema 3: Valg, navigation og studiefremdrift fylder meget

Valg, navigation, studiefremdrift og medfølgende stress er den fjerde hovedudfordring, som de studerende møder, og her har de fleste universiteter også etableret forskellige tilbud og services til de studerende, jf. tabel 3. Ud over de nævnte tilbud er det vigtigt at fremhæve det generelle tilbud om studie- og erhvervsvejledning, som tilbydes på alle universiteterne. Her kan de studerende fx få vejledning og coaching i forbindelse med valg af fag og studieretning samt karrieremuligheder, hjælp til jobsøgning og virksomhedskontakt, individuel feedback på CV og ansøgninger mv.

Tabel 3
Udvalgte studenterservices på universitets- og fakultetsniveau, der adresserer valg, navigation og studiefremdrift

| Universitet | Tilbud og services |
|-------------|---|
| AU | <ul style="list-style-type: none">• Stresstest (web)• Årlig stresskonference• Workshop om stressforebyggelse og eksamensnervøsitet (Science and Technology)• Forsinkelsessamtaler med førsteårsstuderende, som har dumpede/udskudte eksaminer (Science and Technology)• Forsinkelsessamtaler (Aarhus BSS, HEALTH) |

Fortsættes på næste side

| Universitet | Tilbud og services |
|-------------|--|
| CBS | <ul style="list-style-type: none">• Workshop om studieplanlægning i forbindelse med studieforlængelse• Coachingsamtaler til specialestuderende, som er gået i stå• Karrierebegivenheder med virksomheder• Workshops om fx ansøgningskrivning, CV mv.• Rådgivning og workshops til studerende, der vil starte egen virksomhed• Valgfagsarrangementer – information om valgfag• Workshops om studieplanlægning |
| DTU | <ul style="list-style-type: none">• Kandidatdag – præsentation af kandidatuddannelser• Temacafé for forsinkede studerende Karriereorienterede workshops og arrangementer, fx praktiksøgning, CV og ansøgning, virksomhedskontakt, samtalen |
| KU | <ul style="list-style-type: none">• SPOT-arrangement – Håndtér en travl hverdag – undgå stress (SCIENCE)• SPOT – få styr på din kursustilmelding (SCIENCE)• SPOT – Din uddannelse – hvad kan du bruge den til? (SCIENCE)• SPOT – Planning your future – Manage your career• Tilbud om gennemførelsesamtaler til forsinkede studerende (JUR)• Gruppevejledning hvor mange studerende har dumpet eksamen (SUND)• Workshop for studerende med eksamensangst i samarbejde med Studenterrådgivningen (HUM, SAMF)• Sparring på karriere planer (SCIENCE, JUR, SAMF)• Karrierearrangementer og paneldebatter om fag på uddannelsen i samarbejde med arbejdsgivere (JUR, SUND, SAMF)• CV og ansøgningskursus (SAMF, JUR)• Workshops om kompetenceafklaring og karriereveje (JUR, SAMF)• Virksomhedsbesøg (SAMF, JUR)• Mentorprogram (Kubulus – hele KU)• Karrieremesse (Kubulus – hele KU) Studievejledning uddannes til vejledning i stresshåndtering (SUND & SCIENCE) |
| RUC | <ul style="list-style-type: none">• Forsinkelssamtaler med studerende, der er kommet 30 ECTS-point bagud• Særlig indsats over for specialestuderende, som er gået i stå• Fagvalgsdag – kvalificerer valg af fag på bacheloruddannelsen• Karriere- og kompetencecafé – åben vejledning• Kandidatvalgsdag• Projektbørs – skriv projekt i samarbejde med en virksomhed |

| | |
|-----|--|
| | <ul style="list-style-type: none">• Karrieremesse – kontakt mellem studerende og virksomheder• CV-kurser |
| SDU | <ul style="list-style-type: none">• Motivationsarrangementer, fx Få styr på dine tanker, Stress og præstationsræs, Få styr på valget• Reeksamen-lektiecafé (NAT)• Intro til det fagperspektiverende semester (NAT)• Forsinkelsessamtale (SAMF)• Karrieresamtaler om valg af fag med hensyn til karriere• Valgfagsmesse• DIVA – et valgvejledningværktøj – overblik over mulige kombinationsmuligheder gennem uddannelsen• Karrierementorordning• Karrierefokus – kollektivt vejledningstilbud baseret på peer-to-peer• STARS (studiejob til alle i Region Syddanmark)• Matchmaking-arrangementer – kontakt mellem studerende og virksomheder• LinkedIn-kurser• Karrieredagene – karrieremesse• Onlinekurser med fokus på karrierespørgsmål• Career Management Skills-projekt |
| AAU | <ul style="list-style-type: none">• Særlig vejledning til frafaldstruede studerende• Kandidat- og sidefagsdag• Mentorordning med fokus på karriere med alumne fra AAU• Karrieremesse• Uddannelsesstjekker.aau.dk – et valg- og vejledningværktøj, der viser valg- og kombinationsmuligheder undervejs i den studerendes uddannelse• Coaching af studerende om valg undervejs i uddannelsen og om karriereperspektiv• Særlig vejledning til specialestuderende, der er gået i stå• Workshops i ansøgnings- og CV-skrivning• Matchmaking-arrangementer |

Kilde: Redegørelser fra universiteterne.

Note: Studenterservices på fakultetsniveau har fakultetsnavn i parentes. Studenterservices på uddannelsesniveau er ikke med.

Flere af de allerede nævnte servicere henvender sig også til studerende med stress. Det gælder fx studievejledningernes *generelle tilbud om individuelle og kollektive vejledningsforløb* og den anonyme rådgivning i Studenterrådgivningen. Stress er som nævnt også et vigtigt tema på AU's hjemmeside trivsel.au.dk, hvor studerende bl.a. kan tage en stresstest og læse artikler om typiske stresssymptomer og måder at forebygge og håndtere stress på.

Studerende har flere steder mulighed for at deltage i arrangementer med fokus på stress. Fx afholder AU en årlig stresskonference, som sigter mod at få emnet sat på dagsordenen og skabt diskussion blandt de studerende og i de faglige miljøer. På fx SDU, AU ST og KU SCIENCE er der tilbud om kurser og workshops om stressforebyggelse, evt. kombineret med forebyggelse af eksamensangst, hvor studievejledere hjælper de studerende med at arbejde med deres tanker i en ikkebehandlingskrævende sammenhæng.

Universiteterne er i stigende grad opmærksomme på at sikre studiefremdrift og støtte studerende, der ikke har bestået eksaminer eller på anden måde er blevet forsinket i studieforløbet. Ud over studievejledningernes generelle tilbud om vejledning har flere universiteter etableret specifikke tilbud til studerende i målgruppen.

Nogle steder, fx AAU, AU ST, Aarhus BSS og RUC, har igangsat en *tidlig opsøgende vejledningsindsats* over for studerende, der er kommet bagud på studierne. Tilbuddet er en forsinkelsessamtale til studerende, og kriteriet for at kontakte de studerende kan være, enten at de er dumpet til eksamen, eller at de er kommet bagud med et bestemt antal ECTS-point i forhold til det planlagte studieforløb, fx 5 eller 30 ECTS-point. Ifølge uddannelsesbekendtgørelsen skal universiteterne rette henvendelse til studerende med mere end 60 ECTS-points forsinkelse og tilbyde særlig vejledning.

Studerende med forsinkelser kan have mulighed for at deltage i *workshops og café-arrangementer*, fx på CBS, DTU og SDU NAT. Tilbuddene er tilrettelagt ret forskelligt de tre steder. På CBS afholdes en workshop hver uge i semesteret, hvor forsinkede studerende hjælpes med at lægge studieplaner gennem vejledning af en studiecoach og indbyrdes sparring. På DTU afholder Studievejledningen to gange om året en tretimers temacafé for forsinkede studerende, hvor studievejledere holder oplæg om diverse aspekter ved at være forsinket i ens uddannelse og vejleder i studieplanlægning og studieteknikker. Universitetet håber med cafétilbuddet at nå ud til studerende, som synes, at en personlig samtale er for intim. På tilsvarende vis kan studerende på SDU NAT, der har dumpet en eller flere eksaminer, deltage i en reeksamen-lektiecafé, bl.a. med motivationsoplæg fra studievejledere. Formålet er at klæde de studerende på til at få læst op og reflekteret over deres læringsproces.

BOKS 10: SÆRLIG VEJLEDNING TIL FORSINKEDE PÅ AAU

Tidlig indsats over for frafaldstruede studerende

AAU har etableret en procedure, hvor alle studerende inddeles i grøn, gul eller rød kategori. Placeringen afhænger af studieaktivitet, og hvor langt de er bagud i studieforløbet i forhold til det forventede. Studerende i gul og rød kategori (aktive studerende med mere end 5 ECTS-points forsinkelse) får tilsendt en e-mail med information og tilbud om særlig vejledning. Proceduren gennemføres to gange om året og omfatter studerende på alle uddannelser og årgange. Studienævnetsformanden forestår som udgangspunkt den særlige vejledning af studerende, der har modtaget e-mail om vejledningstilbud.

For mere information, se www.kvalitetssikring.aau.dk/digitalAssets/96/96452_procedure-vedr.-vejledning-af-frafaldstruede-studerende.pdf.

CBS, RUC og AAU er eksempler på universiteter med særlige indsatser for specialestuderende, der er gået i stå i deres arbejde med afhandlingen. Formålet er at understøtte dem i at genoptage og færdiggøre arbejdet. Tilbuddet kan omfatte coachingsamtaler og vejledning, hvor den studerende hjælpes med at få overblik over, hvad der skal til for at komme videre, at lave projektstyring på specialeforløbet, at adressere motivationsproblemer og at overkomme personlige udfordringer, fx familieforhold og psykiske problemer. Tilbuddet kan også omfatte mere faglige komponenter som akademisk metode og videnskabsteori og tilbud om makkerskab, arbejdsplads på universitetet mv. På RUC, hvor tilbuddet hidtil har været et pilotprojekt for studerende på tre fag på Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier, bliver der også stillet krav til de forsinkede studerende om en tidsplan og en disposition for specialeafhandlingen.

Studie- og karrierevejledningerne har i flere tilfælde udviklet kollektive vejledningsarrangementer, der sigter mod at styrke de studerendes valg og orientering gennem uddannelsen. CBS afholder eksempelvis valgfagsarrangementer, og AAU kandidat- og sidefagsdag for at imødekomme de studerendes behov for viden om valgfag og -muligheder. Mange steder har ligeledes særdeles stort fokus på at give de studerende et erhvervs- og beskæftigelsesperspektiv med deres uddannelse samt at skabe konkrete kontaktflader til arbejdsmarkedet. Flere universiteter, fx AAU, KU og SDU, har karrierementorordninger, hvor personer fra erhvervslivet knyttes til studerende på den sidste del af deres uddannelse. Der arrangeres også karrieredage, matchmaking-arrangementer mv., og de studerende bliver tilbudt sparring om ansøgninger, CV og jobsøgning på workshops og caféer.

4.4 Tema 4: Få tilbud til studerende med personlige og psykiske udfordringer

Ud over de lovpligtige tilbud til studerende med psykisk funktionsnedsættelse tilbyder studievejlederne på alle universiteterne samtaler om personlige problemer og udfordringer, som påvirker de studerendes evne til at fokusere på studierne. Det kan fx være forhold som trivsel, ensomhed, motivation mv. På universiteter med en mentorordning har de studerende mulighed for at diskutere personlige problemer med deres mentor.

Studerende over hele landet har også mulighed for at opsøge en studentterpræst. Præsterne er ansat i folkekirken, men har kontorer og besøgstider på universiteterne. De tilbyder de studerende personlige samtaler om vanskelige forhold i livet, fx sorg, vrede, ensomhed, selvmord, tro, bøn, udbrændthed, identitet, følelsen af ikke at være god nok, parforhold mv.

Tabel 4

Udvalgte studenterservicer på universitets- og fakultetsniveau, der adresserer studerende med personlige og psykiske udfordringer

| Universitetet | Tilbud og servicer |
|---------------|--|
| AU | <ul style="list-style-type: none">• Trivsel.au.dk (web)• AU Chat (web)• Ansættelse af psykolog til individuelle samtaler og kollektive arrangementer (Science and Technology) |
| KU | <ul style="list-style-type: none">• Kursus om præstationsangst (SAMF – samarbejder med Studenterrådgivningen om målrettede kurser til forskellige grupper af studerende)• SPOT – Undgå stress (SCIENCE, SUND) |
| AAU | <ul style="list-style-type: none">• Onlineplatform med oversigt over tilbud internt og eksternt for sårbare studerende• Center for coaching• Universitetsklinikken |

Kilde: Redegørelser fra universiteterne.

Note: Studenterservicer på fakultetsniveau har fakultetsnavn i parentes. Studenterservicer på uddannelsesniveau er ikke med.

Det er kun AU, KU og AAU, der har oplyst, at universitetet selv har udviklet særlige tilbud, der henvender sig til studerende med personlige og psykiske udfordringer. Disse tilbud omhandler webbaserede ressourcer på trivsel.au.dk. Siden indeholder artikler, relevante links, værktøjer og kontaktoplysninger på relevante interne og eksterne instanser, der kan hjælpe. Temaerne på siden er fx stress, eksamensangst, spiseforstyrrelser, perfektionisme og mænd med uerkendte psykiske problemer. Siden indeholder også link til AU Chat, som er et tilbud til de studerende om

anonym vejledning og rådgivning om personlige forhold. Her chatter vejledere hverdage og aften med studerende, der søger hjælp.

AU ST har i to år haft en psykolog ansat til at gennemføre individuelle samtaler og lave kollektive arrangementer for de studerende, som har diagnoser eller er psykisk sårbare i en periode. Erfaringen er, at en lokal psykolog med kendskab til uddannelsessystemet gennem få samtaler kan hjælpe de studerende med at komme videre på studiet.

Ud over tilbuddene på de enkelte universiteter har studerende med personlige, psykiske og sociale udfordringer over hele landet adgang til Studenterrådgivningens tilbud, se tekstboks.

BOKS 11: STUDENTERRÅDGIVNINGEN

Anonym rådgivning af professionelle for studerende i hele landet

Studenterrådgivningen er en institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet, som har til formål at yde social, psykologisk og psykiatrisk rådgivning og behandling til studerende på de videregående uddannelser i forbindelse med deres uddannelsesmæssige situation. Målet er at hjælpe de studerende i målgruppen, så de kommer gennem studierne uden unødigt forlængelse – og uden unødigt frafald. De ansatte er psykologer, socialrådgivere med psykoterapeutisk efteruddannelse og psykiatriske speciallægekonsulenter. Studerende kan fx henvende sig, hvis de har problemer med selvværd, angst, depression, stress, forældre, sorg og tab mv. Studenterrådgivningen tilbyder individuelle samtaleforløb, gruppeforløb, telefonrådgivning mv., og den har udarbejdet en række pjecer og en app mod eksamensangst og præstationsproblemer. Ca. 5.500 studerende om året benytter Studenterrådgivningens tilbud.

For mere information, se www.srg.dk.

4.5 Tema 5: Flere bygger ud og om

Redegørelserne fra universiteterne viser, at de generelt er meget bevidste om, at det øgede optag har øget presset på læsepladser mv. Flere universiteter har etableret eller er i gang med at etablere flere læsepladser og lignende. Fx er der på KU SCIENCE oprettet 250 nye læsepladser, KU JUR har etableret et nyt hus for specialestudierende og studenterorganisationer, og på KU SAMF har man etableret yderligere arbejds- og læsepladser på udvalgte gangarealer, indrettet nye specialepladser i en af kældrene på campus og igangsat miljøforbedringer i en anden kælder for at gøre området mere attraktivt. Et andet eksempel er CBS, som netop har åbnet Graduate House for kandidatstudierende på cand.merc.-uddannelserne. Graduate House har lokaler til undervisning, studiepladser og specialeskrivningspladser, Huset har åbent 24-7 med kantinefunktioner, mad- og cola-automater mv.

DTU "forærede" i 2013 biblioteket på campus i Lyngby til de studerende i Polyteknisk Forening, der fik til opgave at ombygge og indrette etagerne til et Student Center, der holder åbent alle dage hele døgnet.

RUC bruger med sin husstruktur også aktivt de fysiske rammer til at skabe et godt fagligt og socialt studiemiljø, hvor alle studerende er tilknyttet et hus med en faglig huskoordinator. RUC har forsøgt at revitalisere studiemiljøet ved at ombygge et af de klassiske huse til et moderne læringsrum for den samfundsvidenskabelige internationale bacheloruddannelse, og universitetet har ligeledes etableret et studenterhus til studenterorganisationerne og til de øvrige frivillige studentergrupper.

En arbejdsgruppe arbejder i 2015 på at afsøge mulighederne for at udvikle studie- og campusmiljøet på AU, bl.a. på baggrund af input fra studerende og undervisere.

Universiteterne har også oprettet enkelte tilbud og servicere, som har fokus på at give de studerende generel feedback på fx skriftlig fremstilling, problemformuleringer mv. (se fx beskrivelse af Læringszonen på SDU i afsnit 4.1). Det må dog forventes, at de fleste tilbud, som er rettet mod at give de studerende faglig feedback, ligger placeret lokalt på de enkelte uddannelser eller institutter.

5 De fremtidige studenterservicer – inspiration fra Canada

Kortlægningen af universiteternes udbud af studenterservicer tegner et billede af stor forskellighed fra universitet til universitet. Universiteterne har særligt fokus på at afhjælpe tre af de fem hovedudfordringer, som de studerende oplever, jf. kapitel 3, nemlig den svære overgang fra gymnasiet til universitetet og udfordringerne knyttet til faglige krav på studierne samt valg, navigation og studiefremdrift. Det ligger ikke inden for denne undersøgelses ramme at vurdere, om indsatserne og tilbuddene i omfang og fokus modsvarer de udfordringer, de studerende oplever, eller om en endnu større satsning kan reducere det relativt store årsfrafald, der fortsat er på mange uddannelser. Ifølge de interviewede ledere har universiteterne dog ingen aktuelle planer om at reducere eller fjerne eksisterende tilbud, selvom de naturligvis løbende ser på, om de forskellige ordninger giver den ønskede effekt.

I det følgende vil vi samle op på universiteternes erfaringer med udbud af studenterservicer baseret dels på interview med ledelsespersoner, dels på de interview, der blev gennemført med studievejledere og undervisere i forbindelse med afdækningen af udfordringer. Vi vil endvidere præsentere udvalgte erfaringer fra de canadiske universiteter, som efter vores bedste formodning kan give inspiration til de danske universiteters videre arbejde med studenterservicer.

Det er vigtigt at understrege, at de canadiske eksempler ikke nødvendigvis er udtryk for best practice, da de canadiske universiteter endnu ikke har gennemført solide evalueringer af, hvilken betydning deres studenterservicer har for fx studentertilfredshed, læring, frafald og gennemførelse.⁴ I mange tilfælde vil det dog også være vanskeligt at isolere betydningen af en enkelt studenterservice fra betydningen af andre forhold i det samlede læringsmiljø. Overførbarheden af de canadiske erfaringer kan også være påvirket af, at en række forhold er forskellige fra de danske. De canadiske universiteter har på nogle områder en mere kundeorienteret tilgang til deres stude-

⁴ Higher Education Quality Council of Ontario (HEQCO) er i gang med et omfattende studie af effekten af selvregistrering i samarbejde med en række universiteter.

rende, hvilket hænger sammen med, at studerende betaler studieafgift for at gå på universitetet. En lang række af de organisatoriske enheder og generiske tilbud finansieres herigennem. Derudover bor canadiske studerende ofte på campus, og de er generelt yngre ved studiestart end de danske universitetsstuderende. Dette er forhold, der giver de canadiske universiteter særlige udfordringer, men også andre muligheder for at hjælpe de studerende, fx ved oprettelse af ekstra-curriculære tilbud.

5.1 Tema 1: Behov for mere opsøgende indsatser?

Overgangen fra gymnasiet til universitetet er svær, og undervisere såvel som studievejledere beretter om et stigende antal unge, der har behov for ekstra hjælp og vejledning, hvis ikke de skal ende som en del af frafaldsstatistikken. Universiteterne har allerede i dag stort fokus på området, hvilket kommet til udtryk i forskellige strategiske indsatser og studenterservicer, der sigter mod at skabe en god studiestart for de nye studerende. Det ses bl.a. i DTU's fælles mindset, *Fra elev til studerende*, hvor særligt overgangen fra ungdomsuddannelserne til universitetet adresseres:

*Det er en udfordring for DTU's nye studerende at finde ud af, hvad der forventes af dem i deres nye rolle som studerende. [...] Der gøres rigtigt mange forskellige ting på DTU for at hjælpe de studerende godt i gang. Indimellem måske for meget – og på en måde som fastholder de studerende i en elevrolle. Og det er ofte meget forskellige krav og forventninger, der stilles til de studerende på forskellige kurser og studieretninger. Med udgangspunkt i et fælles mindset støttes de studerende i at udvikle deres identitet som ingeniørstuderende, sådan at de i løbet af det første studieår bliver klar til at møde de udfordringer, som et studium på DTU indebærer. (DTU's fælles mindset *Fra elev til studerende*).*

Flere steder, fx på DTU, KU og SDU, har man udarbejdet fælles principper eller retningslinjer for studiestarten, som bl.a. sigter mod, at aktiviteterne i den allerførste tid på uddannelsen indeholder både faglige og sociale elementer og ikke ekskluderer nogen. Desuden kan principper og retningslinjer stille krav om en række aktiviteter, som de studerende skal opleve i løbet af det første semester, fx forventningsafklaring med hensyn til studieindsats, kurser i studieplanlægning, akademisk forberedelse eller lignende, etablering af studiegrupper mv.

Social mobilitet er også et fokusområde på universiteterne. Udviklingskontrakterne for 2015-17 indeholder som nævnt et pligtigt mål om øget social mobilitet, som forpligter alle de videregående uddannelsesinstitutioner til at arbejde målrettet med at gøre en aktiv indsats for at tiltrække og fastholde flere unge fra ikke-uddannelsesvante hjem. På AAU og SDU er fokus endnu mere fremtrædende, idet mønsterbrydere indgår som en del af universiteternes overordnede strategi. AAU's vision for uddannelse er således præget af et ønske om at gøre det muligt for unge fra ikke-uddannelsesvante hjem at gennemføre en universitetsuddannelse. SDU fremhæver, at stude-

rende fra ikke-uddannelsesvante hjem oplever særlige udfordringer, og det er nødvendigt at tage hånd om de udfordringer for at fastholde de studerende.

Udfordring at nå de studerende, der har det største behov

Analysen af ledelsesinterviewene og interviewene med studievejledere viser, at der er en tværgående udfordring med faktisk at nå ud med de etablerede tilbud til de nye studerende, der har allerstørst behov for hjælp og støtte i begyndelsen af studiet. Problemstillingen kan ligeledes gælde studerende, der er længere fremme i deres studieforløb. En del af dette skyldes, at langt de fleste af de tilbud, som universiteterne har indrapporteret, i sagens natur afholdes som tilbud, fx om åben vejledning, og ikke afvikles i tilknytning til den ordinære undervisning. Det indebærer, at de studerende efter eget valg kan tage imod tilbuddene eller lade være, hvilket giver god mening, da de studerende har forskellige behov. Som regel kræver det en opsøgende indsats fra de studerendes side at orientere sig om tilbuddene og tage kontakt eller melde sig til. Universiteterne ønsker på den ene side ikke at udelukke studerende, der gerne vil benytte en bestemt service, og samtidig kan universiteterne være tilbageholdende med at udvikle tilbud til særlige målgrupper af frygt for at komme til at stigmatisere de studerende i målgruppen, fx studerende fra familier uden tradition for videregående uddannelse eller studerende med indvandrerbaggrund. Selv i forbindelse med tilbud om personlige samtaler, som folkekirken giver gennem studenterpræsterne, lægges der vægt på, at tilbuddet er åbent for alle uanset tro eller mangel på samme.

I enkelte tilfælde fremhæves bestemte grupper dog som den primære målgruppe for bestemte studenterservicer, selvom tilbuddene er åbne for alle studerende. Det gælder eksempelvis Læringszonen på SDU. Projektet er etableret, i erkendelse af at der i de senere år er kommet flere studerende fra ikke-akademiske hjem, der har brug for lidt ekstra hjælp til at knække den akademiske kode. I praksis kan alle studerende dog benytte de servicer, der tilbydes i Læringszonen.

I andre tilfælde er målgruppen mere eksplicit. Flere steder har således tradition for at tilbyde særlige servicer til grønlandske studerende som særlig målgruppe. Det gælder fx det personlige vejledningstilbud til alle grønlandske studerende på AU, gennemførelsesvejledningen på AU HEALTH og mentorordningen for grønlandske studerende, der er optaget på særlige vilkår, på SDU SUND.

Universiteterne har kun i få tilfælde systematisk information om, hvem der benytter de forskellige tilbud, men lederne giver over en bred kam udtryk for, at det i mange tilfælde er stærkere studerende, som ønsker at udnytte alle tilbud og muligheder for at få størst muligt udbytte af studiet. En anden ofte set gruppe er fagligt dygtige studerende, der er usikre på, om de har forstået krav og rammer tilstrækkelig godt, og som benytter de udbudte studenterservicer til at få reduceret deres usikkerhed eller afstemt deres ambitionsniveau. Som et konkret eksempel er det ikke alle de kommende studerende på SDU TEK, der i en selvtest på nettet er endt i rød kategori med behov for supplerende matematik, som rent faktisk tager imod tilbuddet om to ugers målrettet ma-

tematikundervisning forud for studiestart. Til gengæld deltager mange studerende i gul og grøn kategori.

Universiteterne henvender sig allerede i dag aktivt til studerende, som vurderes at være frafalds-truede eller på anden måde har brug for hjælp. Først og fremmest har universiteterne siden 2012 haft pligt til at opsøge studerende med mere end 12 måneders forsinkelse og tilbyde vejledning. Som tidligere nævnt har AAU valgt at implementere denne ordning ved at lave en opsøgende indsats, allerede hvis en studerende er mere end 5 ECTS-point forsinket. Der er dog fortsat kun tale om et frivilligt tilbud. Mentorordninger kan også have en funktion som early warning, hvor mentorer kan give besked videre til studievejledere eller andre, hvis de vurderer, at en studerende i gruppen har behov for særlig vejledning. På RUC, hvor alle studerende organiseres i huse og projektgrupper, deltager de studerende selv i en opsøgende indsats over for deres projektgruppedlemmer, som ikke møder op til undervisning eller vejledning, og de kan nemt henvende sig angående bekymringer for medstuderende hos deres huskoordinator eller studiesekretær.

Her kan de danske universiteter overveje, om der er relevant inspiration at hente i tre erfaringer fra de canadiske universiteter.

Inspiration fra Canada: målrettede tilbud til forskellige målgrupper

I Canada har universiteterne en anden tradition end i Danmark for at udbyde studenterservicer særligt målrettet specifikke studentgrupper. Universiteterne fremhæver åbent, at nogle grupper studerende kan være særligt udfordrede og derfor kan have brug for ekstra støtte til at påbegyn- de og gennemføre en videregående uddannelse.

De besøgte canadiske universiteter har fx fokus på førstegenerationsstuderende, der ikke har den nære families erfaringer at trække på og derfor kan have særlige faglige og sociale udfordringer forbundet med studiestart og gennemførelse af en universitetsuddannelse. Førstegenerationsstu- derende får værktøjer til at håndtere udfordringerne gennem målrettede workshops, tilpassede mentorordninger samt akademisk og personlig rådgivning fra specialiserede studievejledere.

De canadiske universiteter har ligeledes et særligt fokus på de oprindelige befolkningsgrupper. Universiteterne betragter kulturelle barrierer som denne gruppes største udfordring og sigter mod at imødekomme gruppens særlige kulturelle baggrund gennem forskelligartede studenterservicer. Fx tilbyder universiteterne vejledning med fokus på samspejlet mellem akademisk læring og den traditionelle kultur, og de opretter særlige enheder, hvor medarbejderne ofte har samme kulturel- le baggrund og derfor stor forståelse af feltet. Universiteterne kan fx etablere såkaldte *safe spaces* med adskilte fysiske rammer, hvor de studerende kan føle sig trygge i fællesskab med medstude- rende med lignende kulturel baggrund og lignende udfordringer.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om universiteterne i dag anvender deres ressourcer på den mest hensigtsmæssige måde med hensyn til at nå ud med relevante tilbud til de studerende, der for alvor har brug for støtte og hjælp i overgangen til universitetet – eller evt. senere i studieforløbet. Endvidere kan man overveje, om det at målrette tilbuddene kan være en metode til i højere grad at ramme den ønskede målgruppe.

Inspiration fra Canada: selvregistrering som metode til at kunne give målrettet information

De canadiske universiteter er i højere grad end de danske opsøgende i deres forsøg på at nå ud til studerende, der har brug for ekstra støtte til at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse. I Canada er det nemlig også erfaringen, at det ofte er de i forvejen dygtige og ressourcerstærke studerende, der selv tager initiativ til at anvende studenterservicer.

To af de besøgte canadiske universiteter anvender en særlig tilgang i denne sammenhæng. Universiteterne bruger informationer om de studerende indhentet gennem selvregistrering til at rette direkte henvendelse til specifikke grupper studerende. Selvregistreringen foregår på forskellige måder, men fælles er, at de studerende bliver bedt om at besvare baggrundsspørgsmål, fx i forbindelse med ansøgningsprocessen. Herudfra opdeles de i forskellige grupper, der adskiller sig fra hinanden med hensyn til, hvilke udfordringer universiteterne forventer, at de kan få på studiet. Fx inddeles studerende i kategorier på baggrund af deres karaktergennemsnit fra highschool (GPA), om de er førstegenerationsstuderende, deres seksualitet, hvorvidt de har engelsk som modersmål, om de tilhører oprindelige befolkningsgrupper, hvorvidt de har en funktionsnedsættelse, mv.

Formålet med selvregistrering er, at studerende ikke selv aktivt skal opsøge studenterservicer. Studerende tilbydes derimod målrettede servicer, alt efter hvilke grupper eller hvilken kategori de placerer sig i, og de bombarderes dermed ikke med tilbud om servicer, der ikke er relevante for dem. Med denne tilgang er det udbydere af studenterservicer, der retter den første henvendelse. Universiteterne har en forventning om, at dette fjerner de barrierer, der kan være for nogle studerende for at opsøge hjælp. De canadiske universiteter ser anvendelsen af selvregistrering som en proaktiv indsats, der sikrer, at de når ud til gruppen af studerende, der ikke anvender de eksisterende servicer, selvom de potentielt kunne have nytte af dem. De studerende har dog også mulighed for at tilkendegive, hvis de ikke ønsker at blive tilbudt målrettede studenterservicer i løbet af uddannelsen.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om der kan være potentiale i at forsøge at identificere og opsøge studerende, der kan forventes at være særligt frafaldstruede i overgangen til universitetet – eller evt. senere i studieforløbet.

Inspiration fra Canada: early alert systems

Flere af de besøgte canadiske universiteter arbejder med tidlig identifikation af studerende med vanskeligheder. På McGill University har man etableret en stilling som Dean of Students. Dean of Students og kontoret herunder fungerer som en central indgang, hvor studerende og forældre kan henvende sig – lige meget hvilke spørgsmål eller problemstillinger det drejer sig om. Kontoret varetager ikke alle opgaver, der har at gøre med at sikre de studerendes velbefindende, men har i høj grad en henvisningsfunktion. Det rådgiver studerende og tager ansvar for, at de tilbydes relevante studenterservicer, som universitetet udbyder. En væsentlig funktion knytter sig netop til identifikation af og hjælp til studerende med vanskeligheder, og her arbejder man med to forskellige systemer:

- Early alert system: elektronisk system, hvor universitetsansatte underretter kontoret, hvis studerende eksempelvis får dårlige standpunktskarakterer eller udviser tegn på personlige problemer. Fokus er på en proaktiv indsats, der håndterer studerendes udfordringer, før de kommer bagud på studiet.
- Late alert system: Undervisere rapporterer, når de studerende er dumpet i et fag. De studerende tilbydes servicer, efter at de er kommet bagud på studiet.

McGill University betragter kontoret som en del af den større strategiske plan om, at universitetet skal samarbejde og koordinere på tværs af afdelinger, så det bedst kan løse hovedopgaven: at finde ud af, hvordan de bedst hjælper de studerende. Mange af kontorets henvendelser omhandler studerende, der ikke ved, hvor de skal søge hjælp til at håndtere udfordringerne.

McGill University arbejder for at udvide implementeringen af sit early alert system, så der fremover i højere grad kommer fokus på en tidlig indsats for at reducere frafald og forlænget gennemførelsestid.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om det er relevant at etablere eller videreudvikle modeller for tidlig identifikation af og indsats for frafaldstruede studerende.

5.2 Tema 2: Generiske kurser eller del af undervisningen?

Det øgede optag har medført, at der generelt optages flere studerende med faglige udfordringer, og netop workshops om akademisk skrivning og andre tilbud med sigte på at styrke de studerendes faglige kompetencer fylder en del i det samlede billede af universiteternes studenterservicer. Mange af tilbuddene er relativt nyetablerede og er gradvist blevet udvidet på grund af stor efterspørgsel fra de studerende. Det gælder fx specialeskrivningsseminaret på CBS, hvor der helt uventet mødte over 400 studerende op, da det blev udbudt første gang i 2012. Andre tilbud som

fx kurser i litteratursøgning har eksisteret i mange år, men kan have fået et bredere indhold, der også omfatter generel informationssøgning og information om at undgå plagiering.

Øget fokus på uddannelsesudvikling og indlejring af tilbuddene

Analysen af ledelsesinterviewene og en gennemgang af universiteternes strategier viser, at der ikke er særskilt strategisk fokus på at udvide porteføljen af services til studerende med faglige udfordringer. Generelt er der dog strategisk fokus på at imødekomme den mere differentierede studentergruppe via et generelt fokus på at styrke uddannelserne og forbedre kvaliteten af undervisningen. Det kommer bl.a. til udtryk i AU's strategi:

Aarhus Universitet ønsker at imødekomme den voksende og mere forskelligartede studenterpopulation, der har varierende kompetencer og grader af studieparathed. Universitetet vil skabe innovative læringsmiljøer med en intensivering af forskningsbaseringen. Højt motiverede og kvalificerede studerende skal samtidig tilbydes særligt udfordrende rammer for talentudvikling, der giver værdi både i forskningsmæssige og i bredere samfundsmæssige sammenhænge. (AU's Strategi 2020)

Det gælder også for tilbuddene med fokus på faglige udfordringer, at det ikke nødvendigvis er de studerende, der har det største behov, der opsøger tilbuddene. Ledelsesinterviewene viser, at man flere steder arbejder med at nå ud til flere studerende ved at indlejre tilbud i den ordinære undervisning eller på anden måde forsøger at brede dem ud til alle studerende. Kurser i studieplanlægning, notatteknik mv. integreres nogle steder i studiestartsforløbet eller afvikles som en del af den ordinære undervisning i løbet af det første studieår, fx på ingeniøruddannelserne på DTU og SDU. Der er også eksempler på, at andre typer studentservices søges indlejret i undervisning, fx er karrierevejledningen blevet en ECTS-belagt del af undervisningen i forbindelse med Career Management Skills-projektet på SDU.

Det fremkom også som en betragtning under ledelsesinterviewene, at tilbud med fokus på generiske faglige kompetencer bedst udbydes i tilknytning til det fagmiljø, de studerende kommer fra. Fx blev det nævnt, at kriterierne for akademisk skrivning kan være forskellige fra fagområde til fagområde, og at det derfor er en vigtig kvalitet, at oplæg og materiale er tæt på det faglige pensum.

Inspiration fra Canada: centre med fokus på at overkomme faglige udfordringer

I Canada har universiteterne ligesom de danske universiteter typisk en række forskellige enheder og/eller tilbud, der sigter mod at hjælpe studerende med faglige udfordringer.

Math Aid er tilbud om støtte til studerende, der er udfordrede med hensyn til den matematiske forståelse. De besøgte canadiske universiteter udbyder bl.a. kurser, workshops og vejledning. Til-

buddene kan have fokus på anvendt matematik, fx i mikro- og makroøkonomi. Kurserne forestås ofte af kandidat- eller ph.d.-studerende.

Writing Centres udbyder workshops, som sigter mod at forbedre studerendes skriftlige fremstilling og skabe en forståelse af korrekt akademisk fremstilling samt formidling inden for forskellige genrer. Universitetsstuderende fra alle uddannelsesniveauer tilbydes fx hjælp til, hvordan man tilgår en skriftlig opgave, og de kan få feedback på tekstudkast. Specialiserede instruktører tilbyder både individuel og gruppebaseret vejledning. Eksempler på workshops er:

- 1 Korrekt kommatering
- 2 Kom i gang med din akademiske opgave
- 3 Læsefærdigheder og akademisk fremstilling
- 4 Skriftlig fremstilling målrettet forskellige målgrupper.

Academic Success Centre på University of Toronto tilbyder en bred vifte af tilbud, herunder Drop-in-hours, home work club, individuelle samtaler og workshops i fx effektiv opgaveskrivning, kritisk tænkning, eksamensforberedelse og håndtering af eksamensangst. Studerende kan selv henvende sig, og uddannelserne kan ligeledes henvise studerende til centret, hvis de udviser tegn på at have udfordringer med at følge med på uddannelsen.

Som i Danmark er der også på de canadiske universiteter en løbende diskussion om, hvorvidt de faglige udfordringer bedst håndteres i undervisningen eller i regi af ekstracurriculære tilbud. Ifølge lederen af Academic Success Center på University of Toronto er der sammenlignet med tidligere flere studerende, der ikke har de grundlæggende akademiske kompetencer, når de påbegynder uddannelsen. Lederen forklarer endvidere, at fagunderviserne ikke altid er de bedst egnede til at undervise de studerende i, hvordan de mest hensigtsmæssigt opbygger og tilgår en opgave. Grundet den store studentergruppe og det stigende antal studerende, der har behov for hjælp, arbejder man dog på i højere grad at integrere det i undervisningen, bl.a. ved at faglige specialister fra centret giver korte kurser som en del af fagene på første år.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om man i højere grad bør og kan tænke oparbejdelsen af generiske færdigheder ind i den ordinære undervisning – fx med brug af faglige specialister med særlig ekspertise.

5.3 Tema 3: Behov for øget professionalisering?

Universiteterne arbejder på flere fronter for at understøtte de studerendes valg og navigation gennem studierne og sikre deres studiefremdrift. Fx har universiteterne i mange tilfælde arbejdet med at inddrage praksiselementer og virksomhedskontakt i undervisningen for at give de studerende et erhvervsperspektiv på studierne. På RUC har man gennemført en uddannelsesreform,

der har udviklet kombinationsstrukturen til en række faste kombinationer med en klar og tydelig kompetenceprofil, således at det nu ikke længere er de studerende selv, der tager ansvar for deres kombinationsuddannelse, men derimod universitetet, der står inde for, at den pågældende kombination er både fagligt forsvarlig og relevant for arbejdsmarkedet. Og universiteterne har implementeret studiefremdriftsreformens krav om automatisk eksamenstilmelding mv., som sigter mod at få de studerende igennem uddannelserne på normeret tid.

Som det fremgår af kapitel 4, har de også etableret en lang række studenterservicer. Studie- og erhvervsvejledningen på universiteterne har en lang historie, og vejlederne udgør ifølge ledelsesinterviewene på mange måder rygraden i universiteternes tilbud og servicer til de studerende. Ud over de generelle individuelle og kollektive vejledningstilbud arrangerer universiteterne samlet set kurser, workshops og konferencer om stress og stressforebyggelse, og de gennemfører opsøgende indsatser over for studerende, der er kommet bagud på studierne.

Behov for øget professionalisering?

Lederne forventer ikke, at behovet for vejledning om valg og studiefremdrift vil blive mindre i de kommende år, og de vurderer samtidig, at det ville føre til markant større frafald, hvis de nuværende tilbud og servicer til de studerende blev nedlagt. Interviewene pegede også på to interessante problemstillinger:

For det første er der store forskelle på, hvilken værdi man tillægger brugen af studenterstudievejledere. Nogle steder har man gode erfaringer med at bruge studenter og tillægger deres peer-status stor betydning:

Vi diskuterer med mellemrum, om vi skal fastholde studentervejledere. Det er faktisk dyrt at have studentervejledere. De skal køres ind og uddannes. Men erfaringen siger altså, at de er gode af to årsager: De er ude på uddannelserne og har en forståelse tæt på et uddannelsesområde. De har indsigt i, hvad der foregår. Og de er faktisk studerende. Du kan ansætte en AC'er, som er god til at vejlede, men AC'eren bliver ældre og ældre. Det er bedre med det match, der er mellem en ældre studerende og en ny studerende. Studentervejlederne kan formidle et studenterperspektiv. (Leder)

Andre steder betragter man det som essentielt, at der sker en professionalisering af vejledningsindsatsen, og at de studerende møder veluddannede og opdaterede vejledere, der ligeledes kan samle op og være med til at udvikle vejledning og service til de studerende:

Det naturlige er at have professionelle studievejledere. Der, hvor vi skal levere kvalitet, skal det være professionelle. De har overblik over tilbuddene. Det kræver en robust enhed og en bredere vifte af kompetencer. Det er den analyse, vi er kommet frem til. Også fordi be-

hovens er blevet mere komplekse, og man skal kunne forholde sig til det mere meta-agtigt. Fx med hensyn til at transportere viden rundt. (Leder)

Det vejledningscenter, hvor jeg sidder, blev etableret for tre år siden. Før det var der ikke fastansatte vejledere. Nogle udfordringer opdager vi måske først nu, fordi der har været ting, man ikke ville dele med en holdkammerat, fordi vi kun har haft studenterstudievejledere. (Studievejleder)

Argumentet for en øget professionalisering er bl.a., at lovgivningen og de problemstillinger, de studerende kommer med, er blevet mere og mere komplekse. Et andet argument er en forventning om, at man derved får øget viden om, hvilke udfordringer de studerende har.

Inspiration fra Canada: professionalisering af arbejdet med studenterservicer mv.

Helt overordnet er indsatsen på de canadiske universiteter kendetegnet ved en høj grad af professionalisering. Ansvarsområderne med hensyn til de studerendes trivsel er ofte inddelt i adskillige underafdelinger med et klart ledelseshierarki og ansvarlige ledere og mellemledere hele vejen igennem organisationen. De forskellige afdelinger arbejder for at håndtere diverse grupper af studerendes udfordringer gennem specialiserede og professionaliserede studenterservicer. Afdelingslederne og de ansatte er typisk professionelle med uddannelse inden for uddannelse og læring, og de besidder derfor ekspertviden inden for indsatsområdet.

Endvidere er udviklingen og professionaliseringen af studenterservicer i USA og Canada understøttet og inspireret af en massiv teoriudvikling inden for den del af livet som studerende, som ligger uden for det kernefaglige felt i uddannelsen, men som alligevel har stor betydning for den studerendes oplevelse og gennemførelse af en universitetsuddannelse. *Student development theory* er en samlebetegnelse for en omfattende og forskelligartet litteratur om studerendes udviklingsfaser og udfordringer, der har haft stor betydning for udviklingen af student affairs og studenterservicer i Nordamerika. Se boks 12. Der findes også en lang række universitetsuddannelser med fokus på videregående uddannelse og student development theory, som uddanner professionelle fagfolk til at udvikle, administrere og varetage student affairs og studenterservicer på universiteterne. Teoriopbygningen og de angelsaksiske erfaringer inspirerer også danske universiteter i deres arbejde med studenterservicer og den generelle kvalitetsudvikling af uddannelserne.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, hvilke fordele og ulemper der er ved en øget professionalisering af arbejdet med at udvikle og udbyde tilbud og servicer til de studerende.

BOKS 12: STUDENT DEVELOPMENT THEORY

Student development-teorier er en gruppe af teorier, der søger at beskrive og/eller forklare den måde, studerende udvikler sig på i løbet af studietiden. Teorierne fokuserer ikke på selve det at tilegne sig viden, men på de psykologiske og sociale behov hos de studerende, som uddannelsesinstitutionerne bør understøtte. Formålet med anvendelse af student development-teorier er at kunne identificere den enkelte studerendes behov og udfordringer og adressere disse bedst muligt, så den studerende kan udnytte sit fulde potentiale. En vigtig pointe er, at de studerende er forskellige og har forskellige behov. Historisk set begyndte amerikanske forskere i 1960'erne for alvor at beskæftige sig med studerendes udvikling ved at trække på psykologiske og sociologiske teorier. Siden 1960'erne har student development-teorierne forgrenet sig i mange retninger. Teorierne kan i hovedtræk indledes i fire grupper:

- 1 Psykologiske teorier: fokuserer på udvikling af identitet og interpersonelle relationer hos studerende
- 2 Kognitive teorier: fokuserer på de ændringer, der sker i den måde, studerende tænker på
- 3 Typologier: fokuserer på forskelle mellem individer frem for udvikling af studerende generelt
- 4 Person-omgivelser-teorier: fokuserer på forholdet mellem omgivelserne/miljøet og den studerendes udvikling.

Arthur W. Chickering er en af de mest betydningsfulde forskere inden for student development. Chickering placerer sig med sin syvvektormodel inden for de psykologiske teorier. Modellen beskriver den personlige udvikling, studerende gennemgår i løbet af deres studietid. De syv vektorer er ikke nødvendigvis efterfulgt af hinanden, men kan interagere:

- 1 **Udvikle kompetence** – intellektuelt, interpersonelt og fysisk
- 2 **Styre følelser** – anerkende og kontrollere følelser
- 3 **Bevæge sig gennem autonomi til uafhængighed**
- 4 **Udvikle modne interpersonelle forhold** – interkulturel og personmæssig tolerance og skabelse af intime forhold
- 5 **Etablere identitet** – anerkende forskelle baseret på køn, social baggrund, seksuel orientering mv.
- 6 **Udvikle formål** – skabe karrieremål og forpligte sig med hensyn til ens personlige interesser
- 7 **Udvikle integritet** – personalisere værdier og udvikle kongruens.

William Perry er en anden forsker, der har præget student development-litteraturen. Perry har udviklet en kognitiv teori om studerendes intellektuelle udvikling og videnforståelse. Perry opdeler udviklingen i ni stadier, hvor den studerende går fra at se verden som dikotom, fx rigtig/forkert, og se viden som absolut given til at udvikle evnen til reflektivt at vurdere viden og tage stilling til sit eget synspunkt.

Vincent Tinto er endnu en betydningsfuld forsker, som på baggrund af sine studier af frafald og fastholdelse anbefaler, at de studerende integreres i universitetets formelle og uformelle faglige systemer såvel som i dets formelle og uformelle sociale systemer

5.4 Tema 4: Behov for øget fokus på de studerendes psykiske velbefindende?

Generelt er de studerendes psykiske velbefindende ikke et område, der fylder særligt meget hverken i universiteternes strategier eller på tilbudssiden. Årsagen til dette er primært, at det danske system er indrettet således, at studerende med psykiske udfordringer, der ikke er diagnosticeret, skal benytte Studenterrådgivningens tilbud eller det offentlige sundhedssystem.

Det er dog samtidig et område, hvor behovet for hjælp tilsyneladende er stigende. Som tidligere nævnt er det et af de områder, som studievejlederne oplever, fylder stadig mere i deres vejledning. Studenterrådgivningen har ligeledes oplevet et stigende antal henvendelser og har i en år-række kæmpet med ventelister til sit tilbud.

Inspiration fra Canada: massivt fokus på psykisk sundhed

Ligesom i Danmark oplever de besøgte canadiske universiteter en stigning i antallet af studerende med psykiske lidelser. Det er de canadiske universiteters erfaring, at denne gruppe studerende ofte kommer bagud på studiet, hvis de ikke får hjælp til at håndtere personlige udfordringer.

Det er ikke et lovkrav i Canada, at universiteterne skal have indsatser, der sigter mod at løse studerende med psykiske helbredsproblemers udfordringer. De studerende kan få behandling og støtte igennem Canadas offentlige sundhedssystem, men ofte er ventetiden lang. Med andre ord har de canadiske og danske studerende samme mulighed for at få hjælp. De canadiske universiteter har dog valgt at tilbyde flere services til studerende med "ondt i livet". For at undgå, at studerende kommer bagud på studierne, tilbyder de tre besøgte canadiske universiteter studerende støtte i form af eksempelvis individuelle konsultationer og gruppekonsultationer med en psykolog, psykiater eller rådgiver. Universiteterne har fagprofessionelle ansatte, der kan tilrettelægge samtale- og behandlingsforløb for studerende, og er derfor i stand til at tilbyde en væsentlig kortere ventetid på behandling sammenlignet med det offentlige sundhedssystem.

De studerende tilbydes eksempelvis:

- 1 Individuelle behandlingsforløb
- 2 Gruppekonsultationer
- 3 Medicinering
- 4 Onlineselvhjælp
- 5 Terapihunde.

Det er ofte omkostningsfuldt for universiteterne at tilbyde services til denne målgruppe. Universiteterne fortæller, at manglen på ressourcer gør det vanskeligt at tilbyde studerende den optimale støtte og behandling. De canadiske universiteter forventer endvidere, at efterspørgslen efter den-

ne slags studenterservicer vil stige i fremtiden. Universiteterne arbejder derfor på at skabe mere fokus på emnet *mental health*. Som et eksempel herpå underviser McGill University sine ansatte i håndtering af studerende med denne type udfordringer. Universitetet sigter mod at gøre studerendes psykiske velbefindende til et fælles ansvarsområde for alle ansatte på universitetet. Formålet er at sikre en proaktiv indsats, der kan håndtere de studerendes udfordringer, før de bliver syge og dermed kræver omfattende støtte og evt. falder fra uddannelsen.

De canadiske universiteter arbejder også med at støtte LGBT-studerende. Interviewene med medarbejdere, der arbejder med denne gruppe, viser, at LGBT-studerende ofte har særlige personlige udfordringer. Erfaringer viser, at udfordringerne kan have en negativ indflydelse på det faglige fokus og udbytte og fører til øget frafald sammenlignet med den øvrige studenterpopulation. Særlige organisatoriske enheder udbyder derfor personlig vejledning, gruppesessioner mv., der skal afhjælpe disse studerendes udfordringer. Fx er der fokus på erfaringsdeling og inklusion gennem sociale arrangementer. Medarbejderne arbejder ikke direkte med at løse studerendes faglige udfordringer, men samarbejder tæt med universitetets øvrige afdelinger, der kan støtte de fagligt udfordrede studerende. Enhederne arbejder målrettet med at skabe et mere inkluderende miljø på universitetet med hensyn til både de ansatte og de studerende, da de ofte oplever, at disse studerende har en række personlige udfordringer, der påvirker deres studiemiljø.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om de kan og bør tage mere ansvar for at hjælpe studerende med personlige og psykiske udfordringer – evt. gennem et øget samarbejde med og henvisning til eksterne parter.

5.5 Tema 5: Udvikling af fysiske rammer og studenterservicer hånd i hånd

Generelt har de danske universiteter stort fokus på det fysiske studiemiljø. De har allerede igangsat forskellige indsatser for at forbedre det, og flere steder er der planer om yderligere forbedringer. Fx er der i KU's strategi for studiemiljø opstillet et mål om forbedring af det fysiske studiemiljø:

Alle studerende skal have et tilhørsforhold til deres uddannelse, der er fysisk forankret. Campusområderne er meget forskellige. Behovene for forbedringer af de fysiske faciliteter er også forskellige, men det fælles mål er, at der overalt på universitetet bliver arbejdet med at optimere de fysiske rammer, så de understøtter læring bedst muligt. (KU's Strategi for studiemiljø 2014-2016 – Vej til bedre læring).

Et andet eksempel er fra AU SAMF, som i sin strategi fremhæver, at de fysiske rammer skal udvikles, så de studerende og ansatte har plads til at lære og til at lære fra sig.

Inspiration fra Canada: oprettelse af student learning centers

De canadiske universiteter oplever samme udfordring som de danske med pres på de fysiske faciliteter. Fx har Ryerson University, som ligger i centrum af Toronto, også haft et stigende optag og har som konsekvens heraf haft massiv mangel på studiepladser såvel som forelæsningsale. Universitetets erfaringer var, at den manglende plads havde stor betydning for de studerendes tilstedeværelseskultur og deres sociale integration. En problemstilling, som blev yderligere forstærket, ved at mange af de studerende ofte bor meget langt væk fra universitetet. Ryerson University har derfor investeret omkring 700 mio. kr. i opførelsen af et nyt Student Learning Centre. Centret har en meget moderne arkitektur og er indrettet med forskellige studiepladser, lokaler til gruppearbejde og områder, hvor de studerende kan mødes. En café-kæde har til huse inde i centret tæt på hovedindgangen. Man har i designfasen haft stort fokus på at skabe gode og behagelige fysiske rammer, som de studerende gerne vil være i. Centret åbnede i februar 2015 og har målt på antallet af studerende, der benytter det, været en stor succes.

Et særligt aspekt ved Ryerson Universitys Student Learning Centre er, at man har valgt at flytte mange af studenterservicerne over i centret, så de er samlet på et sted. En af årsagerne hertil er, at man har en forventning om, at det, at servicerne er placeret et sted, hvor de studerende ofte kommer, vil være med til dels at øge de studerendes kendskab, dels at afstigmatisere det at op-søge tilbuddene.

Student learning centres findes på mange canadiske universiteter.

På baggrund af de canadiske erfaringer kan de danske universiteter overveje, om de i endnu højere grad kunne skabe attraktive og læringsunderstøttende miljøer for den enkelte studerende ved at indtænke adgang til relevante studenterservicer i forbindelse med udvidelser, nybyggeri eller ombygninger.

Appendiks A

Metode

Undersøgesdesign

Undersøgelsen blev gennemført i fire faser:

- 1 Forundersøgelse
- 2 Afdækning af udfordringer
- 3 Analyse af universiteternes strategier og initiativer
- 4 Indsamling af internationale erfaringer.

Endvidere er der samlet set gjort brug af fem forskellige metodiske elementer:

- A. Litteraturstudie
- B. Deskresearch
- C. Interview
- D. Skriftlige redegørelser fra universiteterne
- E. Institutionsbesøg.

Oversigten i tabellen nedenfor illustrerer sammenhængen mellem undersøgelsesspørgsmål og metodiske elementer. Desuden er der angivet, hvilke faser (1-4) elementerne er gennemført i.

Tabel 5
Oversigt over undersøgelsesdesignet

| | A. Litteratur- studie | B. Desk- research | C. Interview | D. Redegørelser | E. Institutions- besøg |
|---|--------------------------|----------------------|--------------|-----------------|---------------------------|
| (1) Hvilke typer af udfordringer har studerende med at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse? | 1 | 1 | 2 | - | - |

Fortsættes på næste side

| | A. Litteratur- studie | B. Desk- research | C. Interview | D. Redegørelser | E. Institutions- besøg |
|--|--------------------------|----------------------|--------------|-----------------|---------------------------|
| (2) Hvordan forholder universiteterne sig strategisk til disse udfordringer, og hvilke initiativer har de taget for at imødekomme behovene? | - | 1 | 1 3 | 3 | - |
| (3) Kan danske universiteter få inspiration til at håndtere udfordringerne fra udenlandske universiteter, fx fra deres student learning centres? | - | 1 | - | - | 4 |

Kilde: EVA

Fase 1: Forundersøgelse

Undersøgelsen blev indledt med en forundersøgelse med interview på udvalgte universiteter samt deskresearch.

EVA har gennemført interview på to universiteter med ledelse og specialister med ansvar for forskellige tilbud, som kan have relevans med hensyn til at skulle håndtere en mere differentieret studentergruppe. Formålet med interviewene var at opnå et indledende indblik i institutionernes syn på udfordringerne ved og mulighederne for at håndtere en mere differentieret studentergruppe.

Som led i forundersøgelsen lavede EVA en litteratursøgning efter danske og udenlandske undersøgelser med fokus på strategier og tiltag for en mere differentieret studentergruppe. Litteratursøgningen blev gennemført i samarbejde med Det Administrative Bibliotek.

EVA har endvidere systematisk gennemgået universiteternes hjemmesider for at finde information om deres strategier, udviklingsinitiativer samt tilbud og servicier til de studerende. Interviewene, deskresearchen og gennemgangen af universiteternes hjemmesider skulle bidrage til at kvalificere fokus og indhold i analysen af universiteternes strategier og lette universiteternes arbejde med redegørelserne i fase 4.

Fase 2: Afdækning af udfordringer

Formålet med denne fase af projektet var at få indsigt i, hvilke typer af udfordringer de studerende har. Her har vi således søgt at besvare undersøgelsesspørgsmål 1: Hvilke typer af udfordringer har studerende med at påbegynde og gennemføre en universitetsuddannelse?

Afdækningen af udfordringer er baseret på interview med studievejledere og undervisere på en - tre uddannelser på hvert af de syv universiteter, der deltager i undersøgelsen. Vi har valgt at interviewe begge grupper, da de formodes at have forskellige perspektiver på de studerendes udfordringer, bl.a. fordi der er studerende, som primært er i kontakt med deres underviser om deres udfordringer, mens andre studerende foretrækker at tale med en studievejleder. Det er vigtigt at være opmærksom på, at vi ikke har interviewet studerende, og at afdækningen derfor viser studievejlederes og underviseres syn på, hvilke udfordringer de studerende har.

I forbindelse med udvælgelsen af uddannelser var der fokus på uddannelser, hvor optaget er steget, og hvor man baseret på adgangskvotienten må formode, at der er en del studerende med svagere faglige forudsætninger. Vi har derfor udregnet den procentvise stigning i optaget fra 2010 til 2013. Derefter har vi blandt de ti uddannelser med den største procentvise stigning fraserteret uddannelser med en adgangskvotient på 7 eller derover på kvote 1. På CBS og DTU var dette ikke muligt, da der ikke var tre uddannelser, hvor adgangskvotienten var under middel, hvorfor vi har valgt at tage uddannelser med her med en højere adgangskvotient.

Efter at uddannelser med en adgangskvotient på 7 eller derover var fraserteret, har vi udvalgt to-tre uddannelser pr. universitet. På hver uddannelse fik EVA udpeget en underviser, som kunne deltage i et interview. EVA havde på forhånd bedt om, at det var en underviser med minimum to års erfaring og erfaring med kontakt til nye bachelorstuderende. EVA fik ligeledes udpeget en eller flere studievejledere med tilknytning til de udvalgte uddannelser. I udvælgelsen har vi lagt vægt på at dække alle hovedområder samlet set. I tabel 6 nedenfor ses de udvalgte uddannelser. EVA gennemførte interview med i alt 34 undervisere og studievejledere.

Tabel 6
Oversigt over udvalgte uddannelser

| Universitet | Uddannelse | Antal optagne | Antal optagne | Adgangskvotient | Adgangskvotient | Stigning i optag | Procentvis stigning i optag |
|-------------|------------|---------------|---------------|------------------------------|-----------------|------------------|-----------------------------|
| | | 2010 | 2013 | 2010 | 2013 | | |
| KU | Matematik | 99 | 175 | Alle optaget, ledige pladser | 5,2 | 76 | 76,8 % |
| KU | Økonomi | 268 | 330 | Alle optaget, ledige pladser | 6,5 | 62 | 23,1 % |

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

| Universitet | Uddannelse | Antal optagne 2010 | Antal optagne 2013 | Adgangskvotient 2010 | Adgangskvotient 2013 | Stigning i optag | Procentvis stigning i optag |
|-------------|---|-----------------------|-----------------------|---------------------------------|-------------------------|---------------------|-----------------------------------|
| CBS | Erhvervsøko- nomi, HA al- men | 600 | 650 | 7,2 | 8,1 | 50 | 8,3 % |
| CBS | Engelsk og virksomheds- kommunikati- on | 70 | 100 | 6,9 | 8 | 30 | 42,9 % |
| CBS | International business | 130 | 179 | 10,8 | 11,9 | 49 | 37,7 % |
| DTU | Diplomingeni- ør, it | 57 | 82 | Alle optaget, ledige pladser | 5,5 | 25 | 43,9 % |
| DTU | Diplomingeni- ør, elektro | 66 | 66 | 5,7 | 7,7 | 0 | 0,0 % |
| RUC | Naturviden- skabelig ba- cheloruddan- nelse | 48 | 69 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget | 21 | 43,8 % |
| RUC | Samfundsvi- denskabelig bachelorud- dannelse | 509 | 480 | 6,3 | 3,2 | -29 | -5,7 % |
| SDU | Dansk | 31 | 79 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget | 48 | 154,8 % |
| SDU | Naturviden- skab | 137 | 252 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget | 115 | 83,9 % |

Fortsættes på næste side

Fortsat fra forrige side

| Universitet | Uddannelse | Antal optagne 2010 | Antal optagne 2013 | Adgangskvotient 2010 | Adgangskvotient 2013 | Stigning i optag | Procentvis stigning i optag |
|-------------|---|-----------------------|-----------------------|---------------------------------|---------------------------------|---------------------|-----------------------------------|
| AU | Virksomheds- kommunikati- on | 31 | 65 | Alle optaget | Alle optaget | 34 | 109,7 |
| AU | Datalogi | 114 | 155 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget, ledige pladser | 41 | 36,0 % |
| AU | Nanoscience | 34 | 74 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget, ledige pladser | 40 | 117,6 % |
| AAU | Engelsk sprog og internatio- nale studier | 17 | 105 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget | 88 | 517,6 % |
| AAU | Civilingini- ør/software | 59 | 111 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget, ledige pladser | 51 | 88,1 % |
| AAU | Medialogy (København) | 63 | 248 | Alle optaget, ledige pladser | Alle optaget | 185 | 293,7 % |

Fase 3: Analyse af universiteternes strategier og initiativer

Denne fase havde til formål at give et overblik over, hvordan universiteterne hidtil har arbejdet med at håndtere udfordringerne med en mere differentieret studentergruppe. Her stilles skarpt på undersøgelsesspørgsmål 2 om, hvordan universiteterne forholder sig strategisk til udfordringerne med en mere differentieret studentergruppe, og hvilke tiltag de har igangsat, som har potentiale for at imødekomme de studerendes kompetencebehov og udfordringer.

Skriftlige redegørelser

Som en del af analysen har EVA bedt universiteterne om skriftligt at redegøre for deres overordnede syn på og strategiske tilgang til en mere differentieret studentergruppe og evt. organisatoriske tiltag i den forbindelse, fx etablering af specialiserede kompetencecentre eller enheder. Derudover er universiteterne blevet bedt om at redegøre for, hvilke mere specifikke initiativer de har taget, som direkte adresserer de udfordringer, der blev afdækket i den foregående fase, eller som indeholder potentiale til at gøre det, fx igangsættelse af udviklingsprojekter. Ud over en beskrivelse af indholdet i initiativerne skal redegørelserne indeholde korte beskrivelser af:

- Initiativernes baggrund, formål, mål og succeskriterier
- Initiativernes målgrupper
- Universiteternes umiddelbare vurdering af, om initiativerne er velfungerende, herunder om de bidrager til at opfylde deres formål.

EVA har udarbejdet en vejledning til og skabelon for redegørelserne, hvor resultaterne fra gennemgangen af universiteternes hjemmesider fra forundersøgelsen er indarbejdet. Universiteterne blev bedt om udelukkende at redegøre for deres strategier og initiativer på universitets- og fakultetsniveau. Strategier og initiativer på uddannelsesniveau er med andre ord ikke en del af undersøgelsen. Baggrunden herfor er først og fremmest, at det ville indebære en uforholdsmæssigt stor indsats fra universiteternes side, hvis de ligeledes skulle redegøre for lokale initiativer på de enkelte uddannelser. Universiteterne havde mulighed for at sende information om yderligere studenterstuderer i forbindelse med høring af et udkast til denne rapport.

Opfølgende telefoninterview

På baggrund af redegørelserne og med inspiration fra den internationale erfaringsindsamling har EVA gennemført opfølgende telefoninterview med en ledelsesperson på hvert af de syv universiteter. Personerne var højt placerede ledere med ansvar for uddannelse på enten universitetsniveau, fx studiechefer, eller fakultetsniveau, fx prodekaner. Formålet med interviewene var således at udbygge den viden, som blev indhentet gennem redegørelserne, med særligt sigte på at indhente viden om erfaringer og resultater i relation til de formulerede målsætninger for de udvalgte initiativer.

Fase 4: Indsamling af internationale erfaringer

EVA har besøgt tre canadiske universiteter, som har arbejdet strategisk med at håndtere en mere sammensat gruppe studerende end tidligere. Formålet med besøgene og den internationale erfaringsindsamling var at tilføje et internationalt perspektiv på de danske universiteters strategier og initiativer – og dermed kunne besvare det tredje undersøgelsesspørgsmål om, hvorvidt de danske universiteter kan få inspiration til at håndtere udfordringerne fra udenlandske universiteter. I tabellen nedenfor ses en oversigt over de gennemførte interview.

Tabel 7
Oversigt over besøg på de canadiske universiteter

| McGill University, Montreal | Ryerson University, Toronto | University of Toronto, Toronto |
|---|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Interview med Director, Social Equity and Diversity Education • Interview med Director, Teaching and Learning Services • Interview med Dean of Students • Interview med Director, Campus Life & Engagement • Interview med Executive Director, Services for Students • Interview med Director, Counseling Services | <ul style="list-style-type: none"> • Interview med Vice Provost • Rundvisning på Student Learning Centre • Interview med Vice Provost Academic. • Interview med Executive Director of Student Affairs • Interview med Vice President/ Vice Provost, Equity, Diversity and Inclusion | <ul style="list-style-type: none"> • Velkomst og rundvisning i First Nations House • Interview med Program Coordinator, Sexual & Gender Diversity • Interview med Director of Student Career Exploration & Education • Interview med Assistant Director, Office of Student Life • Interview med Director of Academic Success and Accessibility Services |

Appendiks B

Litteraturliste

Balcázar, Carlos Felipe; Narayan, Ambar & Tiwari, Sailesh (2015). *Born With a Silver Spoon*. Inequality in Educational Achievement across the World. World Bank Group. Poverty Global Practice Group.

Besosa, Mayra; Bousquet, Marc; Barnes, Lacy; Nelson, Cary & Newfield, Marcia (2010). *Bulletin of the American Association of University* (96), s. 89-100.

Bowes, Lindsey; Thomas, Liz; Peck, Louise & Nathwani, Tej (2013). *International research on the Effectiveness of Widening Participation*: Report to HEFCE and OFFA by CFE and Edge Hill University.

Brink, Chris (2008). "*Standards will Drop*" – and others Fears About Widening Participation (2008). Organisation for Economic Co-operation and Development.

Education, Audiovisual & Culture Executive Agency. Education and Youth Policy Analysis, European Commission (2014). *Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Djøf (2014). *Djøf's studielivsundersøgelse 2014*.

EVA 2015a: *Gymnasiekarakterers betydning for succes på videregående uddannelser*.

EVA 2015b: *Fordelingen af det øgede optag på de videregående uddannelser*.

Guri-Rosenblit, Sarah; Sebková, Helena & Teichler, Ulrich (2007). *Massification and Diversity of Higher Education Systems: Interplay of Complex Dimensions*. Higher Educational Policy. (20) s. 373-389.

Nancy J. Evans, Deanna S. Forney, Florence M. Guido, Lori D. Patton, Kristen A. Renn (2008). *Student Development in College: Theory, Research, and Practice*.

Orr, Dominic & Hovdhaugen, Elisabeth (2014). " *Second chance*" routes in to higher education: Sweden, Norway and Germany compared. *International Journal of Lifelong Education* Vol. 33(1), s. 45-61.

Rådet for den Europæiske Union (2013). Oplysninger fra den Europæiske Unions Institutioner, Organer, Kontorer og Agenturer. Rådets konklusioner om den sociale dimension af videregående uddannelse. *Den Europæiske Unions Tidende*.

Tinto, Vincent (1987). *Leaving college: rethinking the cause and cures of student attrition*. University of Chicago Press.

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2014). *Beskrivende analyse af udviklingen i studerendes sammensætning*. Udarbejdet af Styrelsen for Videregående Uddannelser på vegne af Kvalitetsudvalget.

Unesco (2009). *Student Affairs and Services in Higher Education: Global Foundations, Issues and Best Practices*, Paris.

University of York, Higher Education Academy and Institute for Access Studies (2006). *Reviews of Widening participation research: addressing the barriers to participation in higher education*. York: University of York.

Eurydice, Educational, Audiovisual and Culture Executive Agency (2012). *The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Walker, Michael (2008). *Working with College Students & Student Development Theory Primer. Student Affairs Professional Development Committee*, University of North Carolina Wilmington.

Aarhus Universitet (2011). *Studiemiljø 2011*. Undersøgelse af studiemiljøet ved Aarhus Universitet. Rapport 1.

Aarhus Universitet (2014). *Studiemiljø 2014*. Undersøgelse af studiemiljøet ved Aarhus Universitet. Rapport 1.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.

ISBN: 978-87-7958-864-6



9 788779 588646 >